

MISJONSHØGSKOLEN I STAVANGER

Sosialt ansvar – en del av kristen misjon?

**Sammenligning av forholdet mellom evangelisering og sosialt ansvar
innen evangelikal- og økumenisk misjonstenkning**

MASTEROPPGAVE

Master i teologi

av

ELLEN NORDTUN

STAVANGER

MAI 2011

Forord

Kristen misjon er i stadig utvikling. Forholdet mellom evangelisering og misjonens samfunnsansvar er et interessefelt som har opptatt meg lenge. Nye perspektiver og innfallsvinkler til dette forholdet fikk jeg tilgang til i forbindelse med spesialiseringen innen misjonsteologi på masternivå. Jeg ønsket å gå dypere inn i dette forholdet og slik begynte arbeidet med denne masteroppgaven etter hvert å konkretisere seg. Tematikken er stor og omfattende og nødvendige avgrensninger måtte gjøres. Det ble et spennende prosjekt å gjennomføre den systematiske drøftelsen av hvordan evangelikal- og økumenisk misjonstenkning har forholdt seg til evangeliseringens og det sosiale ansvarets plass innen misjon.

Gode råd og veiledning på veien har vært viktige. En spesiell takk til min veileder professor Torstein Jørgensen for gode innspill og oppmuntringer underveis.

Forståelse, støtte og oppmuntring er viktig under hele prosessen med masteroppgaven. Takk Henrik, for din tålmodighet med en mamma som har hatt mye å gjøre. Rune, du har vært til uvurderlig hjelp; takk.

Sandnes 18. mai 2011

Ellen Nordtun

Innhold

1. Innledning.....	4
1.1. Avgrensninger og ordforklaringer.....	5
1.1.1. Kirkens misjon og dens ulike elementer	5
1.1.2. Sosialt ansvar.....	5
1.1.3. Tidsaspektet i oppgaven	6
1.1.4. Evangelikal misjonstenkning	6
1.1.5. Økumenisk misjonstenkning.....	7
1.1.6. Bibelsk forankring.....	9
1.2. Kildemateriale og forskningshistorie	11
1.2.1 Begrunnelse for valg av primærkilder.....	11
1.2.2 Presentasjon av kildemateriale	13
1.3. Forskningshistorie	17
1.4. Metodisk tilnærming	19
2. Presentasjon av systematisk teologisk og historisk drøftelse.....	21
3. Fra Uppsala i 1968 til Lausanne i 1974.....	21
3.1. Opptakten til Kirkenes Verdensråds Uppsalamøte i 1968	21
3.2. Hva skjedde i Uppsala og hvorfor?	23
3.3. Bangkok 1973	28
3.4. IMF's sammenslåing med Kirkenes Verdensråd.....	29
3.5. Motreaksjon fra evangelikalt hold.....	31
3.6. Hva ble resultatet av den evangelikale motreaksjonen?.....	33
4. Fra Lausanne i 1974 til Misjon og evangelisering i 1982.....	43
4.1. Etter Lausanne.....	43
4.2. Tilpasning fra økumenisk side – hvorfor?.....	47
4.3. Misjon og evangelisering – en økumenisk bekreftelse	50
5. Nyere misjonsdokument.....	63
5.1. Lausanne II (Manila 1989).....	63
5.2. Mission and Evangelism in Unity Today	65
5.3. Lausanne III (Cape Town 2010)	69
5.4. Nytt misjonsdokument i Kirkenes Verdensråd	70
6. Avslutning	72
7. Kilder.....	75

1. Innledning

Kirken og misjonens forhold til samfunnet har vært et sentralt tema i det siste århundre, herunder om sosialt ansvar er en del av kristen misjon eller ikke. Det er blitt fremmet argument for og mot en slik påstand. Diskusjonen rommer også hvor stor plass sosialt ansvar skal ha i kristen misjon.

Utgangspunktet for oppgaven er interessen for å se nærmere på dette område som har skapt skiller og vært til hinder for kristen enhet. Hva er det som kan forklare at folk om er opptatt av misjon og å formidle evangeliet, likevel ender opp med forkjellig syn på hva misjon er og hvilken posisjon sosialt ansvar skal ha innefor misjon?

Kirken teologi og dens misjon lever ikke i et vakuum som ikke lar seg påvirke av omgivelsene. Dette er også tilfelle når det gjelder hvordan kirkens misjon har forholdt seg til arbeidet for rettferdighet eller sosialt ansvar som ofte også brukes om temaet. Det har vært knyttet stor spenning og uro til dette forholdet. David J. Bosch hevder i boken "Transforming Mission" følgende: "*The relationship between the evangelistic and the societal dimensions of the Christian mission constitutes one of the thorniest areas in the theology and practice of mission*" (Bosch 1991, 401).

Problemstillingen i denne oppgaven er å beskrive forskjellen mellom ulike misjonsretningers oppfatning av sosialt ansvar, herunder drøfte bakenforliggende årsaker for misjonsretningenes standpunkt. Dette vil bli gjort innenfor oppgavens tidshorisont, slik at forskjellene vil bli beskrevet over tid.

Forholdet mellom sosial ansvar og evangelisering er et spenningsforhold i misjonsteologi.

Når jeg skal beskrive dette spenningsforholdet kan spørsmålene reises:

Hvorfor denne spenningen?

Hvordan takles den innefor forskjellige misjonstenkninger?

Har spenningsforholdet økt eller er det avtagende i tidsperioden som oppgaven omfatter?

1.1. Avgrensninger og ordforklaringer

1.1.1. Kirkens misjon og dens ulike elementer

Kirkens misjon er forankret i evangeliet om Jesus Kristus. Misjonsbefalingen i Matt 28: 18-20 ligger som basis for misjonsoppdraget:

”Meg er gitt all makt i himmel og på jord. Gå derfor ut og gjør alle folkeslag til disipler, idet dere døper dem til Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn og lærer dem å holde alt det jeg har befalt dere. Og se, jeg er med dere alle dager inntil verden ende.”

Hva er så misjonens vesen? Ved å stille dette spørsmålet er man allerede langt inne i oppgavens hovedtema og berører spenningen mellom misjonstenkningene. Allerede i forbindelse med selve funderingen av misjon oppstår diskrepanser i oppfatningen av misjonens hovedmål, noe oppgaven vil vise. Generelt kan sies at oppfatningen av kirkens misjon har variert, historisk og også innenfor de ulike misjonstenkningene.

Kristen misjon kan definere på følgende måte: *”Misjon er kirkens sendelse til verden, en sendelse som har sitt opphav i den treenige Gud og som innebærer det oppdrag å formidle evangeliet om Guds rike – i ord og gjerning – så mennesker kan komme til tro og innlemmelse i den kristne kirke ved dåp.”*(Berentsen, Engelsviken og Jørgensen 2004, 16).

Som det går fram av definisjonen har misjon ulike sider. Det som vanligvis betegnes som misjonens ulike deler er: forkynnelse (kerygma), fellesskap (koinonia) og tjeneste (diakonia). Dette vil og så være et begrepsutgangspunkt for sammenligningen. Som oppgaven vil vise er det forskjeller mellom hvilke deler som vektlegges innen de ulike misjonsretningene. Som eksempel kan tjeneste oppfattes svært forskjellig, noen vil oppfatte tjeneste som tjeneste i menighet og andre oppfatter tjeneste overfor verden, både sosialt og politisk.

1.1.2. Sosialt ansvar

Begrepet ”sosialt ansvar” innenfor kristen misjon rommer mye. Man kan se for seg en gradeskala fra på den ene siden tradisjonell diakoni hvor sosial ansvar er å lindre nød og sykdom, og hvor man er nøytral i forhold til politiske system, til på den andre ytterlighet av gradeskalaen hvor sosialt ansvar er endring av hele det politiske systemet i et land.

Det er derfor en utfordring å definere sosialt ansvar. Jeg velger å ha en vid definisjon som rommer begge disse ytterpunktene. Dette er begrunnet ut i fra oppgavens innfallsvinkel. Som jeg vil komme tilbake til i drøftingskapitlene ser jeg det som avgjørende å ha en vid definisjon for å få fram ulike nyanser av sosialt ansvar innen økumenisk- og evangelikal misjonstenkning. Mye av spenningen i forholdet mellom evangelisering og sosialt ansvar har sitt utspring i hva de to misjonstenkningene lar begrepet sosialt ansvar romme. Nyansene i defineringen av sosialt ansvar vil også kunne variere i ulike historiske tidsepoker.

I dokumentene og i faglitteraturen har uttrykket sosialt ansvar mange ulike begrep som omhandler om lag det samme. I engelsk oversettelse brukes bl.a. "Christian social responsibility". Et annet begrep som også innholdsmessig samsvarer er begrepet "quest for justice" som kan oversettes på norsk til "søken etter rettferdighet" eller "rettferdig fordeling". Jeg har i oppgaven valgt å bruke sosialt ansvar eller kristent sosialt ansvar som benevnelsen på dette fenomenet.

1.1.3. Tidsaspektet i oppgaven

Ved at man nylig har markert hundreårs feiringen av Edinburgh-konferansen i 2010¹, hadde det vært ønskelig å trekke linjene 100 år tilbake i misjonsteologien, og fullt historien fram til i dag. Oppgavens omfang gir imidlertid ikke mulighet for en så omfattende analyse. Jeg velger i tekstutvalget å konsentrere meg om tekster først og fremst fra 1970 tallet og fram mot i dag. For å få en mest mulig balansert og representativ analyse for de ulike misjonstenkningenes side, vil det være helt nødvendig å trekke linjene noe tilbake i tid, først og fremst til 1960 tallet, som representerte ett veiskille innen misjonsteologien og som gav store ringvirkninger for både den økumeniske- og den evangelikale misjonstenkningen.

1.1.4. Evangelikal misjonstenkning

Evangelikal misjonstenkning avgrenses i oppgaven i hovedsak til Lausanne-bevegelsen, da det er Lausanne-bevegelsens dokumenter som er mine primærkilder fra evangelikal side. Men jeg vil også trekke linjene lenger tilbake i tid for å sette Lausanne-bevegelsen inn i en misjonsteologiske og misjonshistoriske sammenheng. Det var Lausanne-konferansen i 1974 som gav opphav til Lausanne-bevegelsen. Konferansen i Lausanne samlet 2700 kirkeledere

¹ I 1910 ble det arrangert en stor misjonskonferanse i Edinburgh. Konferansen regnes som startpunktet både for moderne økumenikk og verdensevangelisering.

fra kirker både innenfor og utenfor Kirkenes Verdensråd for å diskutere verdensevangeliseringen. Lausanne-pakten ble vedtatt på dette møte, en erklæring i 15 punkter som legger grunnen for en evangelikal misjonsforståelse.

Evangelikal misjonstenkning går imidlertid lengre tilbake i tid og rommer flere evangelikale organisasjoner². I motsetning til Kirkenes Verdensråd som har en sterk organisering, har de evangelikale en løsere struktur og representerer flere organisasjoner. Begrepet ”evangelikal” er en oversettelse av det engelske ordet evangelical som er en betegnelse på en bestemt teologisk profil (Berentsen, Engelsviken og Jørgensen 2004, 151). Karakteristikk av den evangelikale profilen er ”... en sterk vektlegging av Bibelens inspirasjon og autoritet, tro på menneskets fortapthet uten Kristus, på to endelige utganger av livet, på Jesus som den eneste frelser og Herre, hans stedfortredende soningsdød, legemlige oppstandelse og gjenkomst i herlighet, på rettferdiggjørelsen ved tro alene og på nødvendigheten av personlig omvendelse og helliggjørelsen.” (Berentsen, Engelsviken og Jørgensen 2004,151). Det er grunn til å tro at det er ulike syn på sosialt ansvar blant ulike grupper innenfor den evangelikale tenkningen.

Lausanne-bevegelsen rommer både enkeltpersoner, organisasjoner og kirker.

Som nevnt vil jeg konsentrere meg om Lausanne-bevegelsen som representant for de evangelikale. De evangelikale eller ”konservativ-evangelikale” var imidlertid tidlig ute og stiftet samarbeidsorgan. Allerede i 1846 ble Den Evangeliske Allianse stiftet som samarbeidsorgan mellom enkeltkristne fra ulike kirkesamfunn. Den Evangeliske Allianse ble i 1951 avløst av World Evangelical Fellowship.³ Den er imidlertid i dag åpen for medlemskap både for enkeltpersoner, kirker og organisasjoner. Fra 2006 skiftet organisasjonen navn til World Evangelical Alliance.

1.1.5. Økumenisk misjonstenkning

Jeg avgrensner økumenisk misjonstenkning i oppgaven til å representere Kirkenes Verdensråds synspunkt. Da Kirkenes Verdensråd ble etablert i Amsterdam i 1948 ble følgende basisformulering vedtatt: ”*Kirkenes Verdensråd er et fellesskap av kirker som anerkjenner vår*

² Bl.a. World Evangelic Alliance, <http://www.worldevangelicals.org/index.htm>

³ Berentsen, Jan-Martin, Engelsviken, Tormod, Jørgensen, Knud. *Missiologi i dag*. Oslo: Universitetsforlaget, 2004, 134

Herre Jesus Kristus som Gud og frelser"⁴. Basisformuleringen ble endret i New Dehli i 1961, med ønske fra bl.a. norsk side om en mer bekjennelsesmessig form, samt fikk basisformuleringen en trinitarisk utforming⁵. Kirkenes Verdensråd kjennetegnes av å ha hatt ulike misjonsstrategier fra dens stiftelse i 1948. Dette kommer jeg tilbake til i drøftingskapitlene.

Over 340 kirkesamfunn er medlem i Kirkenes Verdensråd, med omkring 550 millioner kristne i mer enn 120 land. Hovedkvarteret ligger i Genève, Sveits. Generalsekretær er for tiden Olav Fykse Tveit fra Norge.

Nesten alle østlig-ortodokse kirker, en rekke protestantiske kirker (Den anglikanske kirke, en del baptister, mange lutherske, reformerte og metodistkirker) og et bredt utvalg andre uavhengige kirker er medlem av Kirkenes Verdensråd⁶.

Verdens største kirkesamfunn, Den katolske kirke, er imidlertid ikke medlem i Kirkenes Verdensråd. De siste tiårene har Den katolske kirke imidlertid hatt et nært samarbeid med Kirkenes Verdensråd, og sender observatører til alle større Kirkenes Verdensråds konferanser. Og "Det pavelige råd for fremme av kristen enhet, under Den romerske kurie", utvelger 12 fullverdige medlemmer til Kirkenes Verdensråds Faith and Order Commission.

Arbeidsoppgavene til Kirkenes Verdensråd er bl.a. *"å kalle kirkene til det felles mål: den synlige enhet i en tro og ett eukaristisk fellesskap, uttrykt i gudstjeneste og felles liv i Kristus, og til å bevege seg mot denne enhet for at verden skal tro. Kirkenes Verdensråd skal kalle kirkene til å nå målet om en synlig enhet i en tro og i et fellesskap."*⁷

I 1961 ble Det internasjonale misjonsråd (IMR)/International Missionary Council (IMC) tatt opp og inkorporert i Kirkenes Verdensråd. Etter dette har IMR hatt et særlig ansvar for å fortolke misjon som del av kirkens oppgave. IMR ble en underavdeling i Kirkenes

⁴ *Den norske kirkes økumeniske engasjement*. Utredning fra et utvalg oppnevnt av Bispemøtet 1974. Land og Kirke. Gyldendal Norske Forlag. 1977, 17

⁵ "Kirkenes Verdensråd er et fellesskap av kirker som bekjenner den Herre Jesus Kristus som Gud og Frelser i overensstemmelse med Den hellige Skrift og derfor i fellesskap søker å oppfylle sitt felles kall, til ære for Gud, Fader, Sønn og Hellig Ånd" hentet fra *Den norske kirkes økumeniske engasjement*. Utredning fra et utvalg oppnevnt av Bispemøtet 1974. Land og Kirke. Gyldendal Norske Forlag. 1977, 17

⁶ Hentet fra internettetsiden: http://no.wikipedia.org/wiki/Kirkenes_Verdensr%C3%A5d (12.01.2011)

⁷ *Den norske kirkes økumeniske engasjement*. Utredning fra et utvalg oppnevnt av Bispemøtet 1974. Land og Kirke. Gyldendal Norske Forlag. 1977, 18.

Verdensråd, kalt Kommissjon for Verdensmisjon og Evangelisering (Commission on World Mission and Evangelism (CWME)). Denne kommisjonens mål ble formulert slik:

*”It’s aim shall be to further the proclamation to the whole world of the Gospel of Jesus Christ, to the end that all men may believe in him and be saved.”*⁸.

Det er kirker som er medlemmer i Kirkenes Verdensråd, ikke organisasjoner og enkeltmedlemmer.

Ved at jeg avgrenser analysen til å sammenligne evangelikale- og økumeniske misjondokumenter, vil dette innebære at katolsk misjonstenkning ikke vil bli dekket opp i oppgaven. Denne inndelingen i tre hovedgrupperinger i moderne misjonstenkning, den økumeniske, den evangelikale og den romersk-katolske, løftes fram av Scherer (1987, 5).

1.1.6. Bibelsk forankring

Det er grunn til å spørre hvorfor forholdet mellom sosialt ansvar og evangelisering er blitt et så stort spenningsområde, når begge disse tema er grundig forankret i både Det gamle testamentet og Det nye testamentet.

Rettferdighet er et sentralt tema i Det gamle testamentet. Bl.a. i Jesaja 11: 1-9 har rettferdighet fokus og som noe Israelsfolket så fram til når det var i eksil i Egypt.

I Jesaja 61:1 heter det *”Herrens Ånd er over meg, for Herren Gud har salvet meg. Han har sendt meg for å forkynne et gledesbudskap for de arme, for å lege dem som har et knust hjerte, rope ut frihet for fanger og frigjøring for dem som er i lenker.”*.

”Likeledes heter det i Amos 5:24 om Herrens dag *”La retten velle fram som vann, og rettferd lik bekker som aldri blir tørre.”*.

Guds skapelse av verden og mennesket i sitt bilde (1. Mos 1:26-27) gir oss mennesker et forvalteransvar for skaperverket.

Det gamle testamentet har et sentripetalt perspektiv på misjon der fokus er samling av alle folk om Sion, i motsetning til Det nye testamentet som har et sentrifugalt perspektiv om å spre budskapet ut i hele verden.

⁸ Økland, Øyvind. (1986) *Proklamasjon, dialog eller kommunikasjon. En sammenligning av misjonsteologi og synet på misjonsmetoder i Kirkenes Verdensråd og blant de konservativ-evangelikale i perioden 1961-1980. Med særlig vekt på holdninger til ikke-vestlige kulturer og religioner.* Hovedoppgave. Institutt for kristendomskunnskap. Universitetet i Bergen. 1986, 17.

Sosialt ansvar er svært sentral i Det nye testamentet. Inkarnasjonen er den største bekreftelse på at evangeliet er gode nyheter for de fattige og de marginaliserte. Gud velger å sende sin sønn til jorden, til alminnelige menneskelige forhold. Gud ble menneske og tok bolig blant vanlige mennesker. Dette er i seg selv en oppgradering av menneskeverdet og viser Guds omsorg for menneskene og gir oss i oppdrag å leve i tråd med hans ord og handling.

Evangeliet har et bredt fokus rettet mot fordeling og marginaliserte grupper. Jesus viste gjennom ord, holdning og handling et mønster for kristent diakonalt arbeid. Han oppvurderte de marginaliserte, de fattige og de som lider. Vi ser dette bl.a. i Matt 8:1-4 om Jesu undergjerninger. Den spedalske kastet seg ned for Jesus og spør *"Herre, om du vil, kan du gjøre meg ren."* Jesus rakte ut hånden og rørte ved ham. *"Jeg vil."* sa han. *"Bli ren!"* Straks ble mannen rensket for spedalskheten. Jesus ser mannen – lar fokus være på en lidende – han tar på han – noe som blir betegnet som svært radikalt – med dette viser Jesus respekt – han løfter opp mannen – reiser hans verdighet. Man kan også tolke underet som et av Jesu mange radikale grep. Han tar på den urene, og viser med det at han ikke er redd for å bryte renhetsforskriften. Lignende handling viser Jesus ved helbredelsen av den lamme i Matt 9:1-8. Jesus viser Guds rettferdighet ved hans undergjerninger og at evangeliet gjelder for de utstøtte som ikke ble regnet med i samfunnet.

Sosialt ansvar og rettferdighet, spesielt rettet mot undertykkende strukturer i samfunnet, har en spesiell plass i Lukas-evangeliet. Lukas omtale av fattig omhandler ofte økonomisk fattigdom, og i den sammenheng, samfunnsstrukturer som er med å opprettholde fattigdom og undertrykkelse. Allerede i innledningen Luk 1:53 tas temaet opp *"Han mettete de sultne med gode gaver, men sendte de rike tomhendte fra seg."*

Likeledes sendte også Jesus disiplene ut for både å forkynne evangeliet og helbrede (Luk 9:2).

1.2. Kildemateriale og forskningshistorie

1.2.1 Begrunnelse for valg av primærkilder

For å kunne si noe om de forskjellige misjonstenkningenes syn på forholdet mellom evangelisering og sosialt arbeid har jeg måttet foretatt et utvalg av dokumenter som jeg skal fordype meg i.

Som begrunnelse for valg av primærkilder til bruk i analysen for å kunne representere de respektive misjonstenkninger har jeg lagt følgende to hovedkriterier til grunn:

- a. Dokumentenes representativitet
- b. Dokumentenes betydning i sin kontekst

Dokumentenes representativitet

Innen statsvitenskapelig- og sosiologisk metode er representativitet et viktig fenomen som indikerer at man i en undersøkelse har trukket ut et utvalg som er karakteristisk for den populasjonen man ønsker å undersøke. Utvalget skal som sådan kunne være representativt for hele populasjonen man skal undersøke. Innfalsvinkelen til representativitet er litt annerledes i denne oppgaven. Målsettingen er å finne fram til dokumenter for å kunne si noe om de forskjellige misjonstenkningenes oppfatning av forholdet mellom evangelisering og sosialt ansvar. Oppgaven blir da å finne fram til dokumenter som gir et godt bilde av misjonsretningenes egentlige syn på et bestemt tidspunkt eller over en tidsperiode.

Målsettingen min har da vært å finne fram til ”misjonsdokumenter” som gir et helhetlig bilde av de to utvalgte misjonstenkningenes misjonssyn, og at dette er dokumenter som har stor anerkjennelse innenfor de respektive misjonsretningene som offisielle misjonsdokumenter.

Hovedvekten i drøftelsen vil bli sammenligningen mellom de utvalgte misjonsdokumenter. Men for å kunne gi en fyldig mulig drøftelse vil jeg i analysen også trekke inn historiske hendelse som ligger i forkant av den respektive tidshorisont som dokumentene er vedtatt innefor. Jeg vil for eksempel trekke linjene tilbake til 1960 tallet for å få et breiere historisk bakteppe for spenningen i forholdet mellom evangelisering og sosialt arbeid innenfor misjonstenkningene. Jeg vil også trekke inn dokumenter som er fattet av andre organer i organisasjonene enn generalforsamling og kongress. For eksempel vil jeg vise til vedtak fattet av underorgan som Kommissjon for Verdensmisjon og Evangelisering (Commission on World

Mission and Evangelism)⁹ i Kirkenes Verdensråd og for å utdype Lausanne-bevegelsen oppfatning vil jeg bl.a. henwise til Lausanne Committee for World Evangelizations dokument "Explaining the Lausanne Covenant"¹⁰.

Dokumentenes betydning i sin kontekst

Det andre kriterium ved utvelgelsen av hoveddokumentene er betydningen dokumentene har i sin sammenheng eller legitimiteten dokumentene har innenfor henholdsvis økumenisk og evangelikal tenkning. Et dokumentets legitimitet har bl.a. sammenheng med hvilket organ i organisasjonen som har vedtatt dokumentet, og prosessen fram til vedtak. Et dokumentets utbredelse og et dokumentets status og oppfatning blant opinionen kan ha effekt på et dokumentets legitimitet. Likeledes kan et dokument som har bredden og dybden i seg til å fange opp et balansert syn, ofte få en lang levetid, også i kraft av at dokumentet blir oppfatet som slitesterkt og har holdt seg over lang tid. Som et eksempel kan trekkes fram Kirkenes Verdensråds dokument "Misjon og evangelisering – en økumenisk bekreftelse" fra 1982. Dette dokumentet er fremdeles Kirkenes Verdensråds misjonsdokument i dag. Likeledes kan Lausanne-paktens nevnes her.

Dokumentene som jeg undersøker er kjente i lederskapet i misjonsorganisasjoner og innenfor medlemsorganisasjoner innenfor de respektive misjonstenkningen, og også innenfor det teologiske fagmiljøet. Det er også grunn til å tro de grupper som kjenner til dokumentene er godt kjent med selve dokumentet og tilblivelsen, men ikke nødvendigvis til hele innholdet i dokumentene.

⁹ Commission on World Mission and Evangelism (CWME) er en underavdeling i Kirkenes Verdensråd som består av 25 medlemmer fra medlemskirkene, og misjonsorganisasjoner, samt representanter fra den brede økumenikk. Blant andre er katolske representanter fullverdige medlemmer i dette organet.

¹⁰ Stott, John R.W. 1975. The Lausanne Covenant. An Exposition and Commentary. World Wide Publications Minneapolis. Minnesota.

1.2.2 Presentasjon av kildemateriale

Hoveddokumentene i drøftelsen er Lausanne-pakten (1974) fra evangelikal misjonstenkning og misjonsdokumentet ”Misjon og evangelisering – en økumenisk bekreftelse” (1982) fra økumenisk misjonstenkning. I tillegg vil jeg også trekke inn andre dokumenter som er interessant for å belyse problemstillingen i et historisk og et systematisk teologisk lys. Nedenfor følger en presentasjon av kildematerialet.

Evangelikal misjonstenkning, Lausanne I (1974)

Lausanne-pakten ble vedtatt på ”The International Congress on World Evangelization” fra 16.-25. juli 1974 i Lausanne i Sveits. I følge Scherer (1987:167) var det 2700 deltakere til stede fra 150 nasjoner, hvorav halvparten var fra den tredje verden, utviklingslandene (”the two-thirds world”) ¹¹. Det viktigste resultatet fra møtet i Lausanne i 1974 var den såkalte Lausanne-pakten, en kort erklæring i 15 punkter som legger grunnen for en evangelikal misjonsforståelse. Det kan nevnes at det er John Stott ¹² som har ført dokumentet i pennen etter forslag og kommentarer fra deltakerne. I følge Berentesen, Engelsviken og Jørgensen (2001:155) kjennetegnes pakten av sin milde form uten noen direkte polemikk mot Kirkenes Verdensråd og gir et evangelikalt svar på mange av de aktuelle spørsmålene innen den økumeniske misjonsbevegelsen.

Lausanne-pakten blir oppfattet som et evangelikalt grunnlagsdokument for misjon.

Hovedpunktene som Lausanne-pakten ¹³ legger vekt på er følgende:

1. Guds vilje og mål
2. Bibelens autoritet og kraft
3. Kristus – den enestående og universelle
4. Hva evangelisering er
5. Kristent sosialt ansvar
6. Kirken og evangeliseringen

¹¹ Sherer, James A. bruker benevnelsen ”the two-thirds world” om ”den tredje verden”. Begrunnelsen han gir er følgende: ”... I think it more accurately fits the reality of the situation in Asia, Afrika, Latin America, Oceania, and the Caribbean, with their rapidly growing Christian communities.” (Scherer 1987, 6)

¹² John Robert Walmsley Stott (født 27. april 1921) er engelsk kristen leder og angelikalsk prest. Han er kjent som en av forfatterene av Lausanne-pakten i 1974.

¹³ Lausannepakten i Berentsen, Jan-Martin, Engelsviken, Tormod, Jørgensen, Knud (red.). *Missiologi i dag*. Oslo: Universitetsforlaget. 2004, 459-466.

7. Samarbeid i evangelisering
8. Kirker i evangeliserende samarbeid
9. Evangeliseringen har hast
10. Evangelisering og kultur
11. Utdanning og lederskap
12. Åndelig konflikt
13. Frihet og forfølgelse
14. Den Hellige Ånds kraft
15. Kristi gjenkomst

Kapitelloverskriftene indikerer at et hovedfokus i dokumentet er evangelisering. Det kan også konstateres at pakten har et eget punkt angående kristent sosialt ansvar. Som jeg skal komme nærmere inn på i drøftelsen, der dette punktet også settes inn i en større historisk sammenheng, tas det i Lausanne-pakten et oppgjør om den evangelikale fortid omkring dette temaet.

Lausanne II (Manila 1989)

I 1989 møttes over 3000 utsendinger fra ca. 170 land i Manila for å vedta Manilamanifestet. I perioden fra 1974 til 1989 hadde det vært arrangert konferanser med følgende tema innen Lausanne-bevegelsen:

Evangeliet og kulturen

Evangelisering og sosialt ansvar

Enkel Livsstil

Den Hellige Ånd

Omvendelsen

Det er grunn til å tro at disse konferansene har utviklet og påvirket misjonsoppfatningen innen Lausanne-bevegelsen.

Manilamanifestet¹⁴ tar opp to tema:

- Forkynn Kristus inntil han kommer
- Hele kirken – med hele evangeliet - til hele verden.

Manifestet innledes med 21 grunnbekreftelser. Manifestet deles videre inn i følgende:

¹⁴ Manilamanifestet, *Norsk tidsskrift for misjon*. 1989, 43 (4) 247-263.

A. Hele evangeliet

1. Vår menneskelige nødssituasjon
2. Gode nyheter i dag
3. Kristi enestående stilling
4. Evangeliet og sosialt ansvar

B. Hele kirken

5. Gud, evangelisten
6. De menneskelige vitner
7. Vitnenes integritet
8. Den lokale kirke
9. Samarbeid i evangelium

C. Hele verden

10. Den moderne verden
11. Forandringen fra år 2000 og videre
12. Vanskelige situasjoner

I analysen vil det bli interessant om vi kan se noen bevegelse i misjonssyn. Kan vi se endring i forhold til hvordan evangelisering framheves og begrunnes, og kan det spores noen endring i forholdet til sosialt ansvar? Og i tilfelle hva er mulige forklaringsvariabler på dette?

Jeg vil også i analysen av de nyere misjonsdokument, se hovedtrekk i forhold til oppgavens tema i dokumentet fra Lausanne-bevegelsens kongress i Cape Town i 2010.

Økumenisk misjonstenkning

Innen Kirkenes Verdensråd er det naturlig å ta utgangspunkt i dokumentet ”Misjon og evangelisering – en økumenisk bekreftelse”. (Ecumenical Affirmation: Mission and Evangelism (1982))¹⁵. Som tidligere nevnt er det nødvendig å trekke linjene tilbake til 1960 tallet for å sette dokumentet inn i en historisk sammenheng. I den sammenheng vil jeg også referere til andre dokumenter fra Kirkenes Verdensråd, men det er det nevnte misjonsdokumentet fra 1982 som er hoveddokumentet fra økumenisk side i den systematiske teologiske og historisk sammenligningen i drøftelsesdelen.

¹⁵ Misjon og evangelisering – en økumenisk bekreftelse, *Norsk tidsskrift for misjon*. 1983. 213-233.

Dokumentet ”Misjon og evangelisering – en økumenisk bekreftelse” blir åpnet med kall til misjon og til forkynnelse og vitnetjeneste. Dette leder videre til syv økumeniske overbevisninger som blir sett på som normative for økumenisk misjon. Dette er følgende overbevisninger:

1. Omvendelse
2. Evangeliet gjelder alle livets områder
3. Kirken og dens enhet i Guds misjon
4. Misjon på Kristi måte
5. Gode nyheter til de fattige
6. Misjon på og til seks kontinenter
7. Vitnesbyrd blant folk som tilhører andre religioner

Av nyere dokument som jeg vil ta med i den systematiske drøftelsen er ”Mission and Evangelism in Unity Today” fra 2000. Dette dokumentet var i utgangspunktet tenkt å erstatte ”Misjon og evangelisering – En økumenisk bekreftelse”, men i følge Engelsviken (2001:199) blir dette dokumentet regnet som et supplement til misjonsdokumentet fra 1982.

Radikaliseringen innen den økumeniske misjonstenkning på slutten av 1960 har bidratt til en evangelikal reaksjon som bl.a. resulterte i Lausanne-bevegelsen. Det vil bli en haltende analyse om man ikke har med seg bakteppet som ligger til grunn for, og har gitt føringer på den historiske periode som her skal undersøkes. Jeg vil derfor i innledningen av drøftelsen trekke linjene tilbake til opptakten til og Uppsala møtet i 1968.

1.3. *Forskningshistorie*

Dokumentene som jeg skal legge til grunn i min analyse, er kjente misjonsdokumenter som har vært gjenstand for analyse og diskusjon ut fra en generell sammenheng. Det er imidlertid begrenset forskningsarbeid som har gått dypere inn i analysen av det eksplisitte forholdet mellom evangelisering og sosialt ansvar med utgangspunkt i de nevnte dokumentene i punkt 1.2.2.

Det er flere som har kommet med viktige forskningsbidrag som jeg vil dra veksler på i min analyse. En av dem som har bidratt med viktig kunnskap inn i dette feltet og gjort en systematisk sammenligning av misjonsdokumenter generelt, er James A. Scherer. Han har gjort en komparativ framstilling av misjonsteologi i sin bok "Gospel, Church, & Kingdom. Comparative Studies in World Mission Theology" fra 1987. Hans komparative analyse innbefatter både økumenisk-, evangelikal- og romersk katolsk misjonstenkning.

David J. Bosch omfattende bokverk "Transforming Mission – Paradigm Shifts in Theology of Mission" er en viktig referanseramme for oppgaven og et storslått verk i missiologisk sammenheng. Wikipedia omtaler boka på følgende måte¹⁶:

"The book surveys paradigms of mission both in the New Testament (reflecting Bosch's careful use of New Testament criticism to trace how mission dynamics shaped scriptural forms and transformations) and through Church history (highlighting that mission has always been shaped for good or ill by its context). He then explores in detail what he sees as an emerging post-modern or post-colonial missionary practice, including one that is ecumenical, evangelical, and a quest for justice and liberation."

Bosch taler i sin bok om et "paradigmeskifte" i misjonstenkningen. Han hevder at misjon preget av opplysningstidens tankesett er på vei ut og at den vil bli erstattet av et nytt "økumenisk paradigme" preget av postmodernismens problemstillinger¹⁷. I forhold til tematikken i min analyse er det interessant å trekke fram følgende formulering fra Bosch angående spenningsforholdet i oppgaven. Han hevder:

¹⁶ http://en.wikipedia.org/wiki/David_Bosch (29.februar 2010)

¹⁷ Berentsen, Jan-Martin, Engelsviken, Tormod, Jørgensen, Knud (red.). *Missiologi i dag*. Oslo: Universitetsforlaget. 2004, 169.

”One attempt to solve the enigma of the relationship between evangelism and social responsibility is to distinguish between two different mandates, the one spiritual, the other social. The first refers to the commission to announce the good news of salvation through Jesus Christ; the second calls Christians to responsible participation in human society, including working for human wellbeing and Justice”. (Bosch 1991, 403).

Jeg vil komme nærmere tilbake til denne to-mandat tenkningen i drøftelseskapitlene. Slik jeg ser det, er det spesielt forholdet interne mellom disse to mandatene som er interessant. Er det slik at disse er uavhengig av hverandre og står på egne ben, eller er evangelisering og sosialt ansvar tett vedt inn i hverandre? Dette vil analysen gi et historisk og systematisk teologisk overblikk over.

Fra norsk side gir boken ”Missiologi i dag”¹⁸ en bred gjennomgang av misjonstenkningen i det 20. århundre. Her gis det en beskrivelse av århundre med utgangspunkt i historiske hendelser og med utgangspunkt i en inndeling etter de økumeniske konferansene som har vært arrangert. Engelsviken har også gjort analyse om forholdet mellom økumenisk og evangelikale misjonsdokument av nyere dato.¹⁹

¹⁸ Berentsen, Jan-Martin, Engelsviken, Tormod, Jørgensen, Knud (red.). *Missiologi i dag*. Oslo: Universitetsforlaget. 2004.

¹⁹ Engelsviken, Tormod.: Convergence or divergence? The relationship between recent ecumenical and evangelical mission documents” in *Swedish Missiological Themes* 89,2 (2001), s. 197-220. Engelsviken tar utgangspunkt i følgende dokument i sin analyse: Kirkenes Verdensråds dokument ”Mission and Evangelism in Unity Today”, World Evangelical Fellowships Missions Commission dokument ”Iguassu Affirmation) og dokumentet ”Millennial Manifesto” som er et utarbeidet fra ”The AD2000 and Beyond Movement”. Denne organisasjonen er nå nedlagt, og dokumentet ble aldri formelt vedtatt, da møtet der den skulle vedtas ble avlyst på grunn av visa problem. Møtet skulle arrangeres i Jerusalem des. 2000 – jan. 2001.

1.4. Metodisk tilnærming

En drøftelse og sammenligning av forholdet mellom evangelisering og sosialt ansvar i den evangelikale- og den økumeniske misjonstenkningen kan tenkes å ta utgangspunkt i forskjellige metodiske tilnærminger.

Man kan velge en streng tematisk analyse der hvert dokument gjennomgås i forhold til tema og sammenlignes systematisk med de øvrige dokumentene. En annen måte som også kunne vært fruktbar var å inndele i epoker for eksempel fokus på 1970 tallet, 1980 og så videre, og plassere dokumenter inn i forhold til det tiåret det tilhører. Ett annet alternativ er å inndele analysen etter økumeniske konferanser innenfor de to misjonstenkningene. Alle disse tilnæringsmåtene kunne vært rammeverk rundt oppgaven. Jeg velger imidlertid en kombinasjon av disse ved at jeg grupperer i forhold til den misjonsteologiske konteksten, men med et historisk bakteppe. Følgende rammeverk legges for oppgaven:

1. Fra Uppsala i 1968 til Lausanne i 1974
2. Fra Lausanne i 1974 til Misjon og evangelisering i 1982
3. Nyere misjonsdokument

Innenfor hver av disse inndelingene vil misjonsteologiske problemstillinger bli drøftet og sett inn i en historisk sammenheng. Det historiske rammeverket henger tett sammen med den misjonsteologiske tematikken som utspilles innenfor de forskjellige misjonsteologiske tenkningene. Dette vil jeg komme nærmere tilbake til i analysen. Et spørsmål som jeg vil stille underveis i analysen er: Kan det være snakk om gjensidig påvirkning mellom de to misjonsretningene?

Er det snakk om en dynamikk i den misjonsteologiske utvikling fra det forsonende i oppstarten av det 20. århundre til stor diskrepans i 1960 og 1970 tallet, til en mer forsonende linje etter 1980 tallet? I og med mitt utvalg av misjonsdokumenter har jeg ikke mulighet til å trekke så lange historiske linjer som spørsmålet ovenfor antyder, da mine hoveddokumenter er Lausanne-pakten fra 1974 og dokumentet "Misjon og evangelisering – en økumenisk bekreftelse" fra 1982. I tillegg vil jeg også gjennomgå og drøfte Manilamanifestet fra 1989 og av nyere dato; Kirkenes Verdensråds dokument "Mission and Evangelism in Unity Today" fra

2000, samt også trekke linjene til dokumentet fra Lausanne-bevegelsens møte i Sør-Afrika i 2010. Jeg vil også nevne arbeidet med nytt misjonsdokument som Kirkenes Verdensråds kommisjon for verdensmisjon og evangelisering (Commision on World Mission and Evangelism) har i arbeid, med sikte på at dette skal anbefales for medlemskirkene på Kirkenes Verdensråds forsamling som skal finnes sted i Busan i Sør-Korea i 2013.

Den metodiske tilnærmingen til problemstillingen i oppgaven blir både en historisk og en systematisk teologisk drøftelse.

Misjonsteologien påvirkes av historien. Det som var sannhet i en periode, viser seg ikke å være det på et annet tidspunkt i misjonshistorien. Slik vil utviklingen holde fram, fastspikrede sannheter som preget folks worldview²⁰ i en periode, vil gjennom en glidende overgang bli justert og tilpasset den nye tiden. Historiske hendelser påvirker utviklingen, og derigjennom tolkningen av teologien. Dette vil komme fram i drøftelseskapitlene som nå følger.

²⁰ Jeg oversette "worldview" med verdensbilde og velger å bruke Hieberts (1985, 45) definisjon av verdensbilde: "*Basic assumptions about reality which lie behind the beliefs and behavior of culture*"

2. Presentasjon av systematisk teologisk og historisk drøftelse

I kapitlene 3-5 legger jeg opp til en sammenligning av evangelikale og økumeniske dokumenter. Hoveddokumentene er Lausannepakten fra 1974 og ”Misjon og evangelisering – en økumenisk bekreftelse” fra 1982. Jeg vil gå systematisk gjennom dokumentene med blikk for forholdet sosialt ansvar og evangelisering. For å sette dette spenningsforholdet inn i en historisk ramme har jeg lagt vekt på å få med den historiske konteksten rundt 1960-tallet. Bakgrunnen er at spenningen om hvordan man ser på forholdet mellom evangelisering og sosialt ansvar når sitt maksimum i forbindelse med Kirkenes Verdensråds møte i Uppsala i 1968, og de konkrete motreaksjonene i form av tydelig splittelse innenfor misjonen kommer som følge av den teologiske forankringen som Kirkenes Verdensråd bekrefter på dette møtet.

3. Fra Uppsala i 1968 til Lausanne i 1974

3.1. *Opptakten til Kirkenes Verdensråds Uppsalamøte i 1968*

I forkant og spesielt i 1960 årene skjer det en sterk polarisering innenfor måten å tenke rundt misjon. Hva var bakgrunnen for dette både historisk og teologisk? Trekker vi de historiske linjene tilbake til 1960-tallet vil jeg for å illustrere noe av bakgrunnen for at denne splittelsen kommer, trekke fram resultatet fra Kirkenes Verdensråds verdenskonferanse om kirke og samfunn (World Conference on Church and Society) i Genève i 1966.

I Kinnamon and Cope heter det følgende om Kirkenes Verdensråds konferanse i 1966: *”It is perhaps the most controversial and certainly one of the most influential conferences in the history of the movement”*. (Kinnamon and Cope 1997, 290).

Konferansen har ikke samme status som generalforsamling og representerer ikke på samme måte hele Kirkenes Verdensråds bredde, men gir oss viktige indikasjoner på hva som var toneangivende innenfor Kirkenes Verdensråd på dette historiske tidspunktet.

Konferansen i Genève er den første konferanse med en høg andel av deltakere fra kirkesamfunn i den tredje verden, i tillegg var det den første konferansen med en stor gruppe av romersk katolske observatører. Dette er faktorer som påvirker delegatenes verdensbilde og igjen påvirker konferansen. Konferansen ble arrangert i midten av det som betegnes som de

”sekulære sekstiårene”. Denne tidsepoken er kjennetegnet av at sosiale aktivister i mange land var blitt overbevist om at realisering av politisk og økonomisk rettferdighet vil kreve ikke bare revisjon, men dramatiske systemendringer. Konferansen hadde fokus på at den eksisterende ubalansen mellom rike og fattig land og diskuterte bl.a. sosial revolusjon som virkemiddel i arbeidet for å nå målet om rettferdighet.

Måten som sosialt ansvar og søken etter rettferdighet skal nås på gjennom misjon har tatt en ny endring. Deltakerne har et annet ”worldview” enn det som tidligere konferansedeltakere har hatt. Nå er verdensbilde influert av erfaringer fra den tredje verden. Samtidig er verdensbildet blitt påverket av radikaliseringsprosessen i samfunnet.

Det heter bl.a.: *”The Christian’s participation in political life for the purpose of seeking the welfare of men involves the challenging of all unjust systems and opposition to all vested interests which oppress men.”* (Kinnamon and Cope 1997, 294). Det heter videre: *”The clear Christian teaching regarding the respect for persons and love of one’s enemy requires the Christian to seek all possible peaceful and responsible non-violent means of action in society.”*

Selv om man skal søke alle mulige fredfulle og ikke voldelige midler er Genève-dokumentet svært radikalt og åpner for at kristne kan delta i voldelige handlinger, men da i ekstreme situasjoner for rettferdighetens skyld. Det sies følgende i det nevnte dokumentet:

”It cannot be said that the only possible position for the Christian is one of absolute non-violence. There are situations where Christians may become involved in violence. Whenever it is used, however, it must be seen as an ”ultimate recourse” which is justified only in extreme situations. The use of violence requires a rigorous definition of the ends for which it is used and a clear recognition of the evils which are inherent in it, and it should always be tempered by mercy.” (Kinnamon and Cope 1997, 294).

Genève-dokumentet viser at søken etter rettferdighet og sosialt ansvar nå er blitt den sentrale delen av kirkens misjon. Det heter bl.a.:

”The Christian is called to give special attention to the defence of the right of minorities and of oppressed groups. This is due not to the fact that they have special rights – their basic rights are those of all men in society – but to the fact that they often do not have access to power and cannot effectively exercise or defend their rights.” (Kinnamon and Cope 1997, 294).

Evangelisering er nedtonet og fokus er heller på at systemene må endres radikalt for å oppnå en mer rettferdig fordeling. Målet med misjon er frigjøring og en rettferdig verden, og de undertrykte og fattige har fokus i misjonen. Metoden er kontekstualisering i form av å frigjøre fattige og undertrykte – kirken må sosialisere seg med de lidende og det må drastiske metoder til for å få endret samfunnsstrukturene. Genève-dokumentet er preget av ”eschatological realism”²¹. Praktisk innebærer dette et sprang i den økumeniske misjonstenkning fra å prøve å påvirke makthaverne i samfunnet til deltakelse i kampen for de som ikke har makt og å stå i solidaritet med de undertrykte. Bibelteologisk nytolkes også forståelsen av Gudsriket. I en tale Richard Shaull²² holdt i Genève og trykt i *Princeton Seminar Bulletin*, 1(1966)vol 60, side 25, heter det følgende:”... *many contributors develop the thesis that God’s redemptive work in history, as expressed in the central doctrines of faith, calls us to work for the transformation of society; in fact, for a new social order. To cite one exempel, Roger Mehl declares that ”God in Christ has made all things new and requires us to share in this transformation of the world”. The imminence of the Kingdom of God means not only that the future is wide open but also that ”the future is already present” and the Lordship of Christ ”breaks the established order, the established injustice, and call upon us to take part in the great renewal of history.”*” (Kinnamon and Cope 1997,300).

Dette gir oss indikasjoner på trenden som var rådene i møtet. Fokus er her at verden er det primære sted for Guds handling – ikke i kirken, eller via kirkens medlemmer der fokus har vært inntil nå. Vi ser tendenser til en sterkere sekularisering i den teologiske tenkemåte, i retning av at kirken må tilpasse seg verdens behov og sosialisere seg med verden.

3.2. Hva skjedde i Uppsala og hvorfor?

De revolusjonerende tankene fra Genève-møtet ble videreført også i Kirkenes Verdensråds generalforsamling i Uppsala i 1968.

Ut fra en graderingsskala av hva sosialt ansvar rommer, vil jeg plassere Kirkenes Verdensråds tenkning i denne perioden helt på den ytterste siden av målestokken. Kirkenes Verdensråd holdning er at kirkens sosiale ansvar kan innbefatte endring av hele det politiske systemet i et

²¹ Kinnamon and Cope 1997, 264

²² Richard Shaull, professor ved Princeton Theological Seminary og har vært misjonær i Latin Amerika. Han har også vært leder for World Student Christian Federation.

land. Hvordan begrunnes så dette og hvorfor har denne dreiningen skjedd? Kirkenes Verdensråds teologiske forankring i denne perioden er sterkt preget av de historiske hendelsene som verdenssamfunnet er inne i. Sekulariseringsprosess, avkolonialisering av u-land og generelt en politisk bevissthet, spesielt blant yngre mennesker er noen av stikkordene på temperaturen på det som skjer i verden på 1960-tallet. Holdningen i Kirkenes Verdensråd var at kirken måtte tilpasse seg omgivelsene rundt. Kirken måtte tilpasse seg verdens behov og solidariser seg med verden.” (Berentsen, Engelsviken, Jørgensen 2004, 145).

For å få bakgrunnen for vedtakene som skjedde i Uppsala, er det nødvendig å si noe om forarbeidene til dokumentene som ble sendt ut til delegatene i forkant av møtet. For å forberede dokumentene til Uppsalamøtet ble det sett ned to studiegrupper, en vesteuropeisk og en nordamerikansk. Det er interessant å registrere at u-landene ikke var representert i dette arbeidet. Resultatene av studiearbeidet ble offentliggjort under tittelen ”Kirke for andre” (Berentsen, Engelsviken og Jørgensen 2004, 145). Det heter følgende om Kirke for andre: *”I Kirke for andre opererer man fremdeles med ordet ”misjon”. Det er faktisk blitt det sentrale begrepet for Guds totale virke i verden. Til grunn for tenkningen ligger et nytt syn på verden og verdenshistorien. Misjon i klassisk forstand er ikke nødvendig for at mennesker skal bli frest; hele verden er allerede forløst ved Kirsti død og oppstandelse og på vei mot den endelige frelse. Det primære sted for Guds handling er derfor verden, ikke kirken. Skillet mellom en frelseshistorie og en profanhistorie oppheves. Det finnes bare en historie, Guds historie, som er på vei mot Guds mål. Guds verk avspeiler seg derfor ikke i kirkehistorien, men i den sekulære utvikling.”*(Berentsen, Engelsviken og Jørgensen 2004,145).

”Kirke for andre” slår fast at: *”Kirken ikke er målet for Guds virke. Den er en del av verden. Man talte om en ”åpen ekklesiologi”. Kirkens strukturer er forgjengelige og historisk betingede. Den er ikke ”arken” som frelser mennesker. Derfor skal ikke mennesker kalles ut av verden og inn i kirken. Kirkens oppgave er å gå inn i verden, delta i den Guds misjon som allerede finner sted der og stå sammen med Gud i hans forløsende gjerning overfor verden.”*(Berentsen, Engelsviken og Jørgensen 2004, 146).

Nå skal det sies at det ble store protester mot de utsendte dokumentene som var sterkt preget av misjonsforståelsen i ”Kirke for andre”, og det skjedde en kraftig moderasjon av de mest ytterliggående standpunktene i de utsendte forslagene til delegatene. Medlemskirkene i Kirkenes Verdensråd var ikke villig til å gå så langt som forberedelsesdokumentene hadde

lagt opp til. Likevel skjer det radikale endringer i Kirkenes Verdensråds misjonssyn. James A. Scherer uttaler følgende:

”This secularizing tendency climaxed at the Uppsala Assemble of the WCC (1968) where ”humanization in Christ”(rather than salvation) is taken as the mission aim, and the new ”fields” for mission are seen as being the secular world’s troubled spots and places of tension.” (Scherer 1987, 39).

Som nevnt fikk ikke de mest ytterliggående standpunktene gjennomslag, men selve hovedsynspunktet ”humanisering” som mål for misjon preget de vedtatte dokumentene. Det heter bl.a. følgende om forståelse av misjon:

”Vi er pålagt et budskap og en tjeneste som gjelder mer enn materielle behov, men vi kan aldri være tilfreds med å se på vår omsorg for de fysiske og sosiale behov som noe sekundært i forhold til vårt ansvar for de åndelige behov. I dag er det brennende aktuelt å beskrive Guds misjon, som vi har del i, som nyskapsens gave, en radikal fornyelse av det gamle, et tilbud til menneskene om å vokse opp til full menneskelighet i Det Nye Menneske, Jesus Kristus.” (Utfordringen fra Uppsala 1969, 120).

Det er interessant å bemerke det Scherer påpeker, nemlig at sluttdokumentene fra Uppsala var blitt mindre radikale, men at: *”The radical worldliness of the Uppsala report on mission is found instead in its strategic proposals.” (Scherer1987, 119).* Hovedtrenden er at kirken i misjon er en kirke for andre, men disse andre befinner seg ikke lenger først og fremt i fjerne land, men i den sekulære verden: *”where there is human need, growth, tension, decision-making responsibility, and conflict. By way of illustration Uppsala referred to power centers, revolutionary movements, the university in change, urbanization and industrialization, suburban and rural life, relations between developed and developing countries, and even the churches themselves.” (Scherer 1987, 120).*

Bloch-Hoell har uttalelser som modererer radikaliseringsen som generalforsamlingen i Uppsala representerte. Han skriver følgende:

”Det er likevel uriktig å si at den horisontale linje seiret over den vertikale i Uppsala. Humanisering og medmenneskelighet går i Uppsala-rapportens kompromissdokumenter sammen med eller ved siden av synd/nåde-aspektet. Totalt betyr Uppsala 1968 et nederlag for sekularteologien. Det viser det faktum at det opprinnelige utkast til misjonsdokument ble

forkastet til fordel for en uttalelse som ganske visst lider av store formelle svakheter, men som tross alt også inkluderer solid teologisk substans.”(Bloch-Hoell 1976:58).

Ulike tilnæringer til tross, fokuset i misjonstenkningen til Kirkenes Verdensråd i denne perioden er definitivt ikke tradisjonell evangelisering i form av proklamasjon av Ordet, men det er på de ovennevnte områdene at kirkens skal engasjere seg – der hvor det finnes menneskelig nød, voksende befolkning, spenning og bl.a. konflikt.

Jeg vil også bemerke at hovedtemaet for generalforsamlingen i Uppsala: ”All Things New: Renewal in Mission” var hentet fra Johannes Åpenbaring 21,5 ”Se, jeg gjør alle ting nye.” I Uppsala ble dette utsagnet primært forstått i dennesidig betydning og anvendt på de sosiale og politiske forhold i samtiden. (Berentsen, Engelsviken og Jørgensen 2004, 148).

Dette sammen med den generelle trenden både i forhold til forberedelsesdokumentene utarbeidet av Kirkenes Verdensråds stab, de nevnte arbeidsgruppens rapport, samt generalforsamlingen i Uppsala, gir sterke signaler overfor omverden, og det er i denne sammenhengen motreaksjonene fra evangelikalt hold begynner å viser seg.

Uppsalamøtet markerer også et viktig skille på en annen måte. I 1966 hadde den mangeårige generalsekretæren Visser 't Hooft²³ gått av, og blitt etterfulgt av E. Carlson Blake. Han var først og fremst administrator. (Bloch-Hoell 1976, 58) Formannen i eksekutivkomiteen Franklin Fry²⁴ døde noen måneder før generalforsamlingen. I hans sted valgte generalforsamlingen i Uppsala en indisk lekmann M.M. Thomas. Philip Potter fra Jamaica gjorde seg i Uppsala sterkt bemerket som representant for de unge kirkene og han stod for en sosialistisk linje. Philip Potter ble valgt til Kirkenes Verdensråds generalsekretær i 1974.

²³ Willem Visser 't Hooft (født 20. september 1900, død 4. juli 1985) var en nederlandsk reformert teolog og kirkeleder. Han ble i 1948 den første generalsekretæren i Kirkenes Verdensråd, en stilling han var innehaver av til 1966.

²⁴ Franklin Clark Fry (August 30, 1900 -- June 6, 1968) was a leading American [Lutheran](#) clergyman, known for his work on behalf of interdenominational unity. Fry presided over the constituting convention of the National Council of Churches, and he headed the policy-making central committee of the World Council of Churches. He described the World Council as a means to "hold Christianity together, to keep the means of communication open, to keep conversation going even if there is no success in our lifetime."
http://en.wikipedia.org/wiki/Franklin_Clark_Fry

Flere slike organisatoriske endringer samtidig, gjør noe med en organisasjon, og det er ofte i slike overganger at det kan være grobunn for endringer også i den offisielle organisasjonens mål og visjon.

At det ble reaksjoner på Kirkenes Verdensråds radikaliserings i forhold til misjonssyn, er det ikke vanskelig å se for seg. Det er grunn til å spørre: Kan kirken støtte revolusjonerende handlinger i kampen for rettferdighet? Hvordan harmonerer dette med Bibelen? Ser vi på Jesus og hans handlinger i den jødiske konteksten han handlet innenfor, kan disse på mange måter kalle revolusjonerende. Han gikk i rette med gjeldende regler i samfunnet, og satte Loven til side, for å nytolke den selv. Eduard Schweizer kaller Jesus *"the man who fits no formula."* (Bosch 1991, 47). Hva Jesus sa og gjorde, sier Schweizer:

"shocked all his contemporaries. They would have understood and tolerated an ascetic who wrote off this world for the sake of the future kingdom of God. They would have understood and tolerated an apocalypticist who lived only for hope, completely uninterested in worldly affairs.... They would have understood and tolerated a Pharisee who urgently summoned people to accept the kingdom of God here and now in obedience to the law, for the sake of participating in the future kingdom of God..... But they could not understand a man who claimed that the kingdom of God came upon men in what he himself said and did, but nevertheless with incomprehensible caution refused to perform decisive miracles, healed individuals, but refused to put an end to the misery of leprosy or blindness; spoke of destroying the old temple and building a new one, but did not even boycott the Jerusalem cult like Qumran sect to inaugurate a new, purified cult in the cloister of the desert, who above all spoke of the importance of those who can only kill the body, but refused to drive the Romans from the country." (Bosch 1991, 47).

Beskrivelsen og argumentasjonen kan godt anvendes på Jesus, Guds sønn, inkarnert til menneske for å sone våre synder; intet menneske er han lik.

En annen faktor som kan ha inspirert radikaliseringsen av den økumeniske bevegelsen var at den tidlige kristne misjon var politisk aktiv. I følge Bosch (1991, 47) har Ernst Bloch, en marxistisk filosof sagt følgende: *"It was difficult to wage a revolution without the Bible."* Likeledes skal Jürgen Motmann ha uttalt med referanse til Acta 17:6f: *"It is even more difficult not to bring about a revolution with the Bible"* (Bosch 1991, 47).

Det er videre grunn til å tro at Exodus hendelsen, da Gud griper inn og befri Israel folket fra Egypt gir teologisk ballast for revolusjonære tanker.

Dette historiske bakteppe som nå er presentert, er selvsagt ikke en fyllestgjørende beskrivelse av den historiske kontekst, verken i samfunnet generelt eller innen Kirkenes Verdensråd, men den har gitt et bakteppe for den missiologiske trenden innenfor Kirkenes Verdensråd i 1960-årene. Vi har sett at den økumeniske misjonstenkning toner ned evangelisering på bekostning av fokus på endring av undertrykkende samfunnsstrukturer i 1960-tallet. Likeledes ble forståelsen av Gudsriket tolket på en helt ny måte. Fokuset er på Gudsriket i denne verden og målet er humanisering.

3.3. Bangkok 1973

Jeg vil også nevne Kommissjon for verdensmisjon og evangeliserings (CWMW) møte i Bangkok i 1973 hvor hovedtemaet var "Frelse i dag", da dette var et svært interessant møte teologisk sett. Man anvendte på møtet en kontekstuell metode for få fram innholdet i frelsesbegrepet. I forberedelsen til møtet ble det innlemmet frelsesvitnesbyrd fra hele verden, vitnesbyrd om hva frelse betyr i konkrete religiøse, sosiale og kulturelle situasjoner. Man ser her en ny vektlegging av det åndelige og religiøse, men sporene fra møtet i Uppsala og "Kirke for andre" videreføres på en ny måte. Frelsen blir først og fremst også nå knyttet opp mot det som skjer i verden, men da ikke bare den sekulære verden, men også den religiøse. Frelse i andre religioner og frelse gjennom politisk og sosial frigjøring blir et sentralt tema. Møtet ble også preget av at kirkeledere fra Asia og Afrika tar ledelsen. Mens mye av det tidligere økumeniske arbeidet hadde gått på Vestens premisser så man i Bangkok farvel til vestlig dominans. Dette er et interessant perspektiv som også fremheves av Scherer (Phillips and Coote 1993, 196-197) i artikkelen "Mission Theology"²⁵ hvor han understreker at deltakelsen av nye kirker fra Asia, Afrika og Latin Amerika i Kirkenes Verdensråd påvirket organisasjonen og regionale økumeniske organ. Scherer peker bl.a. på følgende: "*Their emergence deeply affected the character of the global ecumenical agenda, particularly with regard to contextual theology, local cultural identity, interreligious relations, and advocacy of social and economic justice.*" (Phillips and Coote 1993, 196-197).

²⁵ James A. Scherers artikkel "Mission Theology" i Phillips James M. and Coote Robert T. (eds.) "Toward the Twenty-first Century in Christian Mission" 1993, 193-202.

I erklæringen fra seksjon II i Bangkok "Frelse og Sosial rettferdighet" heter det bl.a. følgende:
"Through Christ men and women are liberated and empowered with all their energies and possibilities to participate in his Messianic work.... The salvation which Christ brought, and in which we participate, offers a comprehensive wholeness in this divided life.... It is a salvation of the soul and the body, of the individual and society, mankind and the "groaning creation".... As evil works both in personal life and in exploitative social structures which humiliate mankind, so God's justice manifests itself both in the justification of the sinner and in social and political justice. We have to overcome the dichotomies in our thinking between soul and body, personal and society, humankind and creation. Therefore we see the struggle for economic justice, political freedom and cultural renewal as elements in the total liberation of the world through the mission of God. This liberation is finally fulfilled when "death is swallowed up in victory"... This comprehensive notion of salvation demands of the whole people of God a matching comprehensive approach to their participation in salvation.
(Scherer 1987, 122).

Budskapet fra møtet er at kampen for økonomisk rettferdighet, politisk frihet og kulturell fornyelse er elementer i den totale frigjøringen av verden ved Guds misjon. Kirkene måtte frigjøre seg fangenskapen fra klasse, rase og nasjonale interesser og begynne å arbeide for frigjøring i verden. *"Commitment to justice should be seen as top priority for missions agencies...."* (Scherer 1987:122).

Det ligger som et klart budskap fra CWME at man skal identifisere seg med de fattige, marginaliserte og undertrykte, samt ta del i kampen mot krefter og strukturer for å frigjøre disse grupper.

3.4. IMF's sammenslåing med Kirkenes Verdensråd

Det er nødvendig å nevne International Missionary Council (IMC)/ Det internasjonale misjonsråds (IMF) rolle, som også var med og forsterket den evangelikale reaksjonen på Kirkenes Verdensråds misjonsprofil fra 1960-tallet.

Det internasjonale Misjonsråd ble etablert i 1921 av 17 misjonsråd, derav 13 fra den vestlige verden og 4 nasjonale kristne råd fra Asia. Det internasjonale misjonsråd var i tiden 1921-1961 bindeledd mellom medlemsrådene og arrangerte en rekke internasjonale misjonskonferanser. Det skulle dessuten *"hjelp til å samordne kristne krefter til fremme av*

rettferdighet og fred i internasjonale forhold og rasene i mellom.” (Bloch-Hoell 1976, 34-35).

Verdensmisjonsmøtene i regi av Det internasjonale misjonsråd gjenspeilte skiftende tiders teologi. For eksempel var møtet i Jerusalem i 1928 preget av oppgjør med den såkalte Social Gospel-teologien som gjorde seg gjeldende i USA. På verdensmøtet i 1938 i India var det intense diskusjoner om forholdet mellom det kristne budskapet og de ikke-kristne religionene. Etter hvert kom det misjonsråd fra nye kirker i Asia og Afrika som ikke lenger ville la seg bli styrt fra USA og Europa, men ville være likeverdige parter i lydighet mot et felles oppdrag. Det internasjonale misjonsråd besluttet å bli integrert i Kirkenes Verdensråd og sammenslutningen ble gjennomført i 1961. Alle misjonsråd som hadde vært medlem av Det internasjonale misjonsråd, ble også medlemmer av Kommissjon for verdensmisjon og evangelisering/Commission on World Mission and Evangelism (CWME) som ble etablert i Kirkenes Verdensråd, med ett unntak. Norsk Misjonsråd vedtok å bli stående utenfor. Bakgrunnen for dette var den sterke skepsisen som det var mot Kirkenes Verdensråd innen organisasjonene i Den norske kirke og blant frikirkene.

Målsettingen til CWME var ved etableringen følgende: *”to further the proclamation to the whole world of the Gospel of Jesus Christ to the end that men may believe in him and be saved.”*(Scherer 1987, 105). Utviklingen utover på 1960-tallet førte til nytolking av hva misjon var innen Kirkenes Verdensråd. Den mer spesifikke misjonsforståelsen som var karakteristisk for det opprinnelige målet for Det internasjonale Misjonsråd, ble etter hvert absorbert inn i Kirkenes Verdensråds økende holistiske definisjon av misjon. Scherer uttaler følgende: *”Ecumenical mission theology in this period engaged in radical speculation and innovative thinking about mission which deviated sharply from earlier church-centered missionary thinking in conciliar circles.”* (Scherer 1987:39).

I de evangelikale misjonskretser utviklet det seg utover i 1960 tallet, bl.a. med utgangspunkt i misjonstenkningen i Kirkenes Verdensråd, og også som følge av at Det internasjonale misjonsråd ble integrert i Kirkenes Verdensråd, en økende dessillusjon om misjonsteologien og så et økende behov for samling i evangelikal leir.

3.5. Motreaksjon fra evangelikalt hold

Dannelsen av Kirkenes Verdensråd i 1948 førte etter hvert til uro blant de evangelikale, på grunn av dets teologiske praksis og målsetting. Og det ble gjort flere forsøk på å samle en felles enhetlig front på evangelikal side. Bl.a. ble det i 1966 holdt en misjonskongress i Wheaton, USA, som vedtok ”Wheatonerklæingen”. En annen kongress ble holdt i Berlin i det samme året under ledelse av den amerikanske evangelisten Billy Graham²⁶. Det var imidlertid først etter møtet i Lausanne i 1974 at det ble en noe fastere struktur på denne bevegelsen og at den fremsto som et evangelikalt alternativ til Kirkenes Verdensråds arbeid.

I 1974 kom 2700 evangelikale misjonsdelegater fra kirker både innenfor og utenfor Kirkenes Verdensråd sammen i Lausanne til en internasjonal kongress om verdensevangelisering. Det var Billy Graham som stod bak innbydelsen (Berentsen, Engelsviken og Jørgensen 2004, 153). På Lausanne-møtet var det deltakere fra 150 nasjoner, og der halvparten av deltakerne kom fra ”den tredje verden”. Lausanne-møtet resulterte i Lausanne-pakten; en kort erklæring i 15 punkter som legger grunnen for en evangelikal misjonsforståelse. Som avslutning på hver av de 15 artiklene er det satt opp bibelhenvvisninger for å underbygge temaene teologisk.

Lausanne-pakten skal systematisk gjennomgås nedenfor, særlig med henblikk på forholdet mellom evangelisering og sosialt ansvar.

På møtet i Lausanne ble det valgt en internasjonal Lausannekomité, The Lausanne Committee for World Evangelization (LCWE), som bl.a. består av lederne for de nasjonale Lausannekomiteer. Bevegelsens nettverk har komiteer i forskjellige land og områder.

Før jeg går på selve gjennomgangen vil jeg se nærmere på Billy Grahams visjoner for Lausanne-møtet. I en tale til ”the Planning Committee” med tittelen ”Why Lausanne?” fremhevet han at møtet i Lausanne står i en lang tradisjon ”of movements of evangelism from

²⁶ Scherer (1987:167) omtaler Berlin kongressen på følgende måte ”Theologically, the Berlin Congress was committed to the final authority of the Bible and rejected all thinking on evangelism not based on Holy Scripture. Obedience to the Great Commission, understood as the practical correlate to biblical authority, required that Christians overcome their lack of zeal and passion for evangelism and engage in evangelizing the earth in the remaining third of the 20th century. Gospel and church were indissolubly related in this task; evangelism was seen as the church’s primary task.”

the time of the early apostles until Edinburgh 1910. Their common characteristic, according to Graham, was that they took their stand on the basis of the Scriptures as the word of God, held a definite view of salvation (including the lostness of human beings and their need for redemption), strongly believed in conversion, and were convinced that evangelism was not an option but an imperative. But after Edinburgh 1910, according to Graham, the world church had "foundered" and lost much of its vision and evangelistic zeal; there were three reasons for this:

- *loss of the authority of the message of the gospel;*
- *preoccupation with social and political problems;*
- *equal preoccupation with organizational unity.*

In the ecumenical movement the spotlight had gradually shifted from evangelism to social and political action; but in the newly constituted evangelical missionary movement it would remain focused on evangelism and missions. "Evangelism" said Graham, "is the one task ... we are unitedly determined to do." (Scherer 1987, 169).

Graham setter det evangelikale alternativet her inn i en direkte link til apostlene og gir det med det en ramme og tyngde over behovet for et evangelikalt svar. Og som vi ser, har Graham en sterk brodd mot den økumeniske misjonstradisjon som han beskriver har gått fra fokus på evangelisering til å ha fokus på sosial- og politisk handling.

I den sammenheng kan det være et greit bakteppe å ta med målene Billy Graham satte for møtet i Lausanne. I følge Scherer heter det følgende:

"The goals of Lausanne, as Graham saw them, were:

- (a) to fame a biblical declaration on evangelism that would speak with a clear evangelical voice, while at the same time challenging the WCC;*
- (b) to challenge the church to complete the task of world evangelization;*
- (c) to state the relationship between evangelism and social responsibility;*
- (d) to develop a new worldwide koinonia or fellowship among evangelicals of all persuasions." (Scherer 1987, 170).*

Det er svært interessant og veldig overraskende at en leder som Billy Graham i sin framtoning av målene ved Lausanne-møtet, peker på at ett av målene faktisk er å utfordre Kirkenes Verdensråd. I sammenhengen det er skrevet, er det trolig Kirkenes Verdensråds forhold til evangelisering han ønsker å endre. Dette er en interessant observasjon som det er greit å ha i

mente i drøftelsen videre. Ellers fremgår det av sitatet over at Graham har det som et mål å fastslå forholdet mellom evangelisering og sosialt ansvar.

3.6. Hva ble resultatet av den evangelikale motreaksjonen?

Lausanne-pakten

Lausanne-pakten ble ført i pennen av John R. W. Stott som sammen med Billy Graham var blant de mest sentrale personene som la til rette for at Lausanne-pakten fikk en sterk evangelikal profil.

Hva innebar pakten i forhold til misjonstenkning? Kan det kalles en motreaksjon fra evangelikalt hold? Og hvordan ble den begrunnet teologisk?

Lausanne-paktens innledning

Allerede i innledningen til Lausanne-pakten kan en registrere en språkbruk med klar bibelsk forankring og med bruk av bilder hentet fra Bibelen. Den innledes med følgende:

”Vi lemmer på Jesu Kristi kirke fra mer enn 150 nasjoner, deltakere på Den internasjonale kongress for verdensevangelisering i Lausanne – priser Gud for hans store frelse og gleder oss over det samfunn han har gitt oss med seg og med hverandre. Vi er dypt grepet over hva Gud gjør i vår tid, angrer oppriktig våre feilgrep og kjenner oss utfordret av det ufullførte evangeliseringsoppdraget. Vi tror at evangeliet er Guds gode budskap til hele verden, og ved hans nåde vil vi adlyde Kristi ordre om å forkynne det for hele menneskeheten og vinne disipler blant alle folk. Vi ønsker derfor å slå fast hva vi tror og har besluttet, og vil gjerne gjøre denne vår pakt kjent.”²⁷.

Bruken av ordet ”covenant” eller ”pakt” i denne sammenheng bør kommenteres. Begrepet ”pakt” gir assosiasjoner til Guds paktinngåelse med Israelsfolket. John R. W. Stott tilbakeviser imidlertid en slik tolkning og sier at ”pakt” er brukt på sin ordinære måte som en bindende kontrakt. Han uttaler: *”The reason the expression ”Lausanne-Covenant” was chosen in preference to ”Lausanne Declaration” is that we wanted to do more than find an agreed*

²⁷ Alle henvisningene til Lausannepakten i dette kapittelet er hentet fra Berentsen, Jan-Martin, Engelsviken, Tormod, Jørgensen, Knud (red.). *Missiologi i dag*. Oslo: Universitetsforlaget. 2004, 459-466.

formula of words. We were determined not just to declare something, but to do something, namely to commit ourselves to the task of world evangelization.”(Stott 1975, 1).

Det bemerkes at John R.W. Stott uttaler dette i sin kommentar til Lausanne-pakten ”*The Lausanne-Covenant. An Exposition and Commentary* (1975). Her er han bevisst på at dette er hans tolkning, han sier bl.a. ”*Inevitably this is a personal interpretation, and does not carry the authority of the Planning Committee. Nevertheless, a conscientious attempt has been made to set it in the context of the Congress papers, addresses and discussion, and to let the Covenant speak for itself.*”(Stott 1975, 1). Da Stott som nevnt var en sentral person i arbeidet med Lausanne-pakten, må det antas at hans tolkning er i tråd med Lausanne-paktens ånd.

Det er grunn til å se nærmere på følgende formulering i innledningen: ”*Vi er dypt grepet over hva Gud gjør i vår tid, angrer oppriktig våre feilgrep og kjenner oss utfordret av det ufullførte evangeliseringsoppdraget.*”.

Her er fokus både på at Gud handler, deres anger, samt det ufullførte evangeliseringsoppdraget. Dette indikerer et helt annet fokus enn det som har vært tilfelle på økumenisk side på 1960-tallet. Det er også viktig å bemerke at Lausanne-pakten i innledningen også peker på at man ”*angrer oppriktig våre feilgrep*” eller som i den engelske teksten ”*moved to penitence by our failures*”. Det legges til grunn en ydmykhet for misjonsoppdraget og en anger overfor feiltrinn som er blitt foretatt. Denne angeren for feiltrinn fra innledningen gjentas i artikkel 1 ”Guds vilje og mål” i Lausanne-pakten. Her heter det: ”*Vi erkjenner at vi ofte har unndratt oss kallet og feilet i vår misjonsgjerning, enten ved å skikke oss lik denne verden, eller ved å trekke oss ut av den.*”. Slik jeg tolker sist ledd av denne setningen nemlig å ha unndratt seg kallet og feilet i misjonsgjerning, ved å trekke seg ut av verden, kan linkes opp mot de evangelikales forhold til sosialt ansvar og samfunnet, selv om det ikke er eksplisitt nevnt. Jeg vil komme tilbake til dette i forbindelse med de evangeliskales oppfatning av sosialt ansvar som omtales i artikkel 5.

Teologisk forankring

Opgaven har fokus på forholdet mellom evangelisering og sosialt ansvar. Den teologiske forankringen gir imidlertid en pekepinn på holdningen til dette forholdet, derfor vil jeg ta med hvordan Gud og Gudsriket omtales i dokumentet. I artikkel 1 ”Guds vilje og mål” er fokus på forholdet til Gud. Det heter:

”Vi fastholder vår tro på den ene, evige Gud, verdens Skaper og Herre, Fader, Sønn og Hellig Ånd, som styrer alle ting etter sin viljes råd.”

Det slås her fast at det er Gud som handler i verden. Han er evig og handlende på samme tid. I sin forklaring til Lausanne-pakten understreker Stott følgende: *”First, God is both eternal and active in time. He is the....eternal God, existing outside time and before time began. Scripture is clear about this. ”From everlasting to everlasting thou art God” (Psa. 90:2). Nevertheless (to use the terms of classical theology), the God who is ”transcendent” beyond the universe is also ”immanent” within it. He brought it into being and rules all that he has made. He is Creator and Lord of the world. The two truths are brought together in Isaiah 40:28, ”The LORD is the everlasting God, the Creator of the ends of the earth.””* (Stott 1975, 5).

Går vi tilbake til Kirkenes Verdensråds holdning på 1960-tallet der man sporet et fokus på at *”the world sets the agenda”* for kirkens misjon, ser vi at Lausanne-pakten er tydelig på at det er Gud som handler og som styrer alle ting. Det er ikke verden som setter agenden. Her ser vi en tydelig forskjell i teologisk tenkning innen misjonstenkningene, og som ligger som fundament for den øvrige tolkningen av kirkens misjon.

Det heter videre i artikkel 1: *”Han har utvalgt seg et folk fra verden, og sender dette sitt folk tilbake til verden som sine tjenere og vitner, for å utbre sitt rike, bygge opp Kristi legeme og ære hans navn.”* Det understrekes her at Gud sender sitt folk tilbake til verden som både tjenere og vitner. Denne dobbelheten og spenningen mellom ”å vitne” og ”å tjene” omtaler også Stott i sine forklaringer til Lausanne pakten, der han hevder: *”When we talk about the church being ”sent into the world” we are talking about its mission, for that is what the word means. And what is the church’s mission in the world? Evangelism yes, but not that alone. For God sends his people out to be servants and witnesses. Not one or the other but both. Jesus came to serve (Mark 10:45) and he came to witness (John 18:37). The same to activities constitute the church’s mission.”* (Stott 1974, 6).

En observasjon jeg gjør i dokumentet er at spenningen mellom ”å vitne og tjene” eller mellom evangelisering og sosialt ansvar som er begrepene jeg bruker, dukker ofte opp i Stotts forklaringer også på områder som ikke omhandler evangelisering og sosialt ansvar. Det kan tyde på at dette er et område som har skapt problem for forsamlingen som vedtok dokumentet. Har man hatt et ekstra behov for å kommentere, eller har men ikke følt seg helt komfortabel med hvordan deres syn er blitt omtalt av andre.

Artikkel 2 "Bibelens autoritet og kraft" understreker Bibelens inspirasjon, sannhet og autoritet. Det heter: *"Vi fastholder både Det gamle og Det nye testamentets guddommelige inspirasjon, sannhet og autoritet. I sin helhet er disse skrifter det eneste skrevne Guds ord, uten feil i alt det slår fast og den eneste ufeilbarlige norm for lære og liv. Vi slår også fast at Guds ord har kraft til å fullføre hans frelsesplan."*

Det uttales her om Det gamle og Det nye testamentet at: *"disse skrifter er det eneste skrevne Guds ord, uten feil i alt det slår fast og den eneste ufeilbarlige norm for lære og liv"*. Dette kan oppfattes i retning av et fundamentalistisk syn på Bibelen. I Berentsen, Engelsviken og Jørgensen (2004, 153) heter det imidlertid at: *"Ved å formulere det på denne måten knyttes ikke ufeilbarligheten til alt i Skriften, men til det som er Bibelens hensikt og til Bibelen som norm for lære og liv. Slik blir Bibelens absolutte autoritet og ufeilbarlighet framhevet på en måte som både fundamentalister og ikke-fundamentalister kunne gå god for."*

Måten Lausanne-bevegelsen her understreker Bibelens autoritet og kraft på, er med å gi forankring for bl.a. Lausanne-bevegelsens syn på sosial ansvar, og blir således begrunnelsen for hvordan man ser på sosialt ansvar som del av misjon, og hvor sentral del sosialt ansvar er av kirkens misjon. Dette vil jeg komme tilbake til under behandlingen av artikkel 4 om sosialt arbeid.

Artikkel 3 må også nevnes da den omhandler Kristus som den enestående og universelle og understreker at frelsen er eksklusivt bundet til Jesus Kristus. Det heter: *"Vi fastholder at det finnes bare en frelser og ett evangelium, selv om det er stor forskjell på evangeliseringsmåter. Vi erkjenner at alle mennesker har en viss kunnskap om Gud gjennom hans åpenbaring i naturen. Men vi benekter at denne kunnskap kan frelse, for menneskene undertrykker sannheten ved sin urettferdighet. Vi avviser også all de former for dialog og religionsblanding som innebærer at Kristus taler gjennom alle religioner og ideologier på lik linje. Et slikt syn vanærer Kristus og evangeliet. Jesus Kristus – den eneste som både er Gud og menneske – gav seg selv som den eneste løsepenge for syndere, og han er den eneste mellommann mellom Gud og mennesket. Det finnes ikke noe annet navn ved hvilket vi skal bli frelst. Alle mennesker er forlagt på grunn av synd. Men Gud elsker alle mennesker og ønsker ikke at noen skal gå forlagt, men at alle skal omvende seg... Å si at "Jesus er verdens Frelser" betyr ikke at alle mennesker automatisk er frelst eller til slutt vil bli det, eller enda mindre at alle religioner tilbyr frelse i Kristus"*.

Slik denne artikkelen er skrevet synes det som et tilsvarende svar til den økumeniske misjonstenknings oppfatning og metoder som var framtrepende på 60-tallet. Som vi har sett var fokuset på evangelisering nedtonet og det sentrale var da å få gjort noe for de marginaliserte ved bl.a. systemendringer. Frelse slik Lausanne-bevegelsen ser det, er betinget av personlig tro, og de fastholder den dobbelte utgang som menneskenes evige skjebne. Jeg vil komme tilbake til hvordan oppfatning av frelse innen økumenisk misjonstenkning utvikler seg i løpet av 1970-tallet.

Evangelisering og sosialt ansvar

Artikkel 4 omhandler hva evangelisering er. Det heter: *”Å evangelisere er å spre det gode budskap om Jesus Kristus som døde for våre synder og ble oppreist fra de døde ifølge Skriften. Som den regjerende Herre tilbyr han nå syndsforlatelse og Åndens frigjørende gave til alle som omvender seg og tror. Det kristne nærvær i verden er uunnværlig for evangeliseringen, likeså den form for dialog som lytter oppmerksomt for bedre å forstå. Men selve evangeliseringen er å forkynne den historiske, bibelske Kristus som Frelser og Herre for å overbevise folk om personlig å komme til ham og dermed bli forsonet med Gud... Evangeliseringens mål er lydighet mot Kristus, innlemmelse i hans kirke og ansvarlige tjeneste i verden.”*

Dialog og kristen tilstedeværelse blir sett på som forutsetninger for evangelisering, ikke som substitutt for hverandre. Stott forklarer: *”The first word of Jesus`Great Commission was not ”preach” but ”go”. For we cannot proclaim Christ from a distance, but only to people to whom we have gone and with whom we have sought to identify. So presence is not a substitute for proclamation (as some maintain), but rather an indispensable prelude to it. It is in this situation that dialogue with non-Christians is not only right but is also (like presence) indispensable.”* (Stott 1975, 14).

Som det fremgår tydelig av de første artiklene er Gudssyn, Bibelens autoritet og kraft viktig basis for selve evangeliseringen. Og evangeliseringen og formidlingen av budskapet om frelse i Kristus er svært sentralt i Lausanne- pakten.

Paragraf 5 omhandler kristent sosialt ansvar. Det heter i paragrafen: *”Vi fastholder at Gud både har skapt alle mennesker og skal dømme alle mennesker. Vi skulle derfor dele hans omsorg for rettferdighet og forsoning i hele det menneskelige samfunn, og for frigjøring av*

mennesker fra enhver form for undertrykkelse. Fordi mennesker er skapt i Guds bilde, har alle uansett rase, religion, hudfarge, kultur, klasse, kjønn og alder et menneskeverd som skal respekteres og æres, men ikke utnyttes. Også her vil vi dypt beklage våre forsømmelser og at vi av og til har sett på evangelisering og sosialt engasjement som "motsetninger". Men forsoning mennesker seg imellom er ikke det samme som forsoning med Gud, sosial omsorg er ikke det samme som evangelisering, politisk frigjøring er ikke frelse. Likevel slår vi fast at både evangelisering og sosiopolitisk arbeid er en del av vår kristenplikt. For begge deler er nødvendige uttrykk for vår lære om Gud og mennesket, vår nestekjærlighet og vår lydighet mot Jesus Kristus. Frelsesbudskapet innebærer også et domsbudskap over alle former for fremmedgjørelse, undertrykkelse og diskriminering. Vi skulle derfor ikke være redde for å fordømme ondskap og urettferdighet hvor den enn måtte forekomme. Når mennesker mottar Kristus, blir de født på nytt inn i hans rike, og de må prøve, ikke bare selv å utvise, men også utbre rikets rettferdighet midt i en urettferdig verden. Frelsen som vi påberoper oss skulle omskape oss fullt og helt. Både i vårt personlig og vårt sosiale ansvarsfelt. Tro uten gjerninger er en død tro."

Lausanne-pakten gjør her i anger og dyp beklagelse opp for at man ikke har vært tydelige på at misjon ikke bare er proklamasjon av evangeliet, men også handler om kristent sosialt arbeid. Det sosiale ansvaret begrunnes ut fra skapelsen, ut fra gudsbildet og menneskeverdet, ut fra nestekjærlighet og lydigheten mot Jesus Kristus og ut i fra Gudsrike tanken.

Vi ser her at Lausanne-dokumentet gjør en steg i en ny retning når det gjelder forholdet til sosialt ansvar som del av kirkens misjon. Når spørsmålet om hvor sentral del sosial ansvar er i kirkens misjon må også dette kobles opp mot hvilke deler av misjonen dette går på bekostning av. I dette spørsmålet er det naturlig å koble inn utfordringen mellom det Bosch kaller "the two Mandates": "*the one spiritual, the other social. The first refers to the commission to announce the good news of salvation through Jesus Christ; the second calls Christians to responsible participation in human society, including working for human wellbeing and justice.*" (Bosch 2001, 403).

Nå er det ikke slik at den evangelikale bevegelsen har vært blottet for sosialetisk arbeid i sin misjon. Da er det bare å vise til for eksempel kampen for avvikling av slaveriet i første del av 19. århundre. Her var evangelikale kristne i England i frontlinjen. Men i det 20. århundre inntraff imidlertid en tilbaketrekking i forhold til fokuset på sosialt ansvar innen for denne

misjonstenkningen. En av årsakene kan være at det var en motreaksjon mot "Social Gospel" som tolke evangeliet som et sosialt og politisk budskap. I tillegg har trolig også radikaliseringsen innen Kirkenes Verdensråd bidratt til å forsterke denne skepsisen.

Men det begynte etter hvert å slå inn en viss forandring. Billy Graham var en av flere som på Berlin Kongressen i 1966 talte for å inkludere en sosial dimensjon som en del av forkynnelsen. Men han presiserte at bedre sosiale forhold var et resultat av suksessrik forkynnelse, og han er tydelig på denne sammenhengen (Bosch 2002, 404). Billy Graham uttaler følgende i sin tale på denne kongressen: *"I am convinced if the Church went back to its main task of proclaiming the Gospel and getting people converted to Christ, it would have a far greater impact on the social, moral and psychological need of men than any other things it could possibly do. Some of the greatest social movement of history have come about as the result of men being converted to Christ."* (Bosch 2002, 404).

Jeg registrerer her en tenkning knyttet til en årsak-virkning-reaksjon. Når evangeliet får virke, så følger bedre sosiale omgivelser som en konsekvens. En tenkning om at sosial ansvar er et mål i seg selv og en kristenplikt er ikke det sentrale slik det er uttrykt.

Det var imidlertid krefter i Lausanne-bevegelsen som ville bevege dokumentene enda lenger i forhold til å ta en ny posisjon om kristen sosialt ansvar. Denne gruppen kaltes "Radical Discipleship". Ikke minst kom disse kritiske røstene fra sør, fra Latin-Amerika, Afrika og Asia. (Berentsen, Engelsviken og Jørgensen 2004, 157). Denne grupperingen omtalte evangeliet som *"good news of liberation, of restoration, of wholeness, and of salvation that is personal, social, global and cosmic..."* (Scherer 1987, 174).

Også John Stott fikk et nytt syn på forholdet mellom evangelisering og sosialt ansvar. Han uttaler i boka *"Christain Mission in the moderen World"* at han tidligere hadde fortolket "Great Commission" eksklusivt til evangelisering, men at han nå vil uttrykke seg annerledes, og han uttaler: *"I now see more clearly that not only the consequences of the commission but the actual commission itself must be understood to include social as well as evangelistic responsibility, unless we are to be guilty of disorting the word of Jesus."* (Stott 1975:23). Stott utdyper dette og uttaler: *"This brings me to the third way of stating the relation between evangelism and social action, which I believe to be the truly Christian one, namely that social action is a partner of evangelism. As partners the two belong to each other and yet are*

independent of each other. Each stands on its own feet in its own right alongside the other. Neither is a means to the other, or even a manifestation of the other. For each is an end in itself. Both are expressions of unfeigned love.” (Stott 1975, 26). Efiang S. Utuk bekrefter avklaringen av standpunktet mellom sosialt ansvar og evangelisering som ble gjort i Lausanne, han hevder: *”At Lausanne, new ground was broken. Lausanne affirmed a two-mandate view of the warrant for discipling.”*²⁸.

Vi kan si at Lausanne-dokumentet ga steg i en ny retning, men fremdeles som vi skal se i artikkel 6 blir forkynnelse prioritert.

Det er videre tydelig at Lausanne-pakten også har behov for å svare på den økumeniske bevegelses frelsesbegrep som ble sentralt på møtet i Bangkok i 1973. Det heter nemlig videre i paragraf 5: *”Men forsoning mennesker seg imellom er ikke det samme som forsoning med Gud, sosialt omsorg er ikke det samme som evangelisering, politisk frigjøring er ikke frelse. Likevel slår vi fast at både evangelisering og sosiopolitisk arbeid er en del av vår kristenplikt.”*

Her avviser Lausanne-pakten tolkningen av Bangkoks frelsesbegrep. Stott skriver i sin forklaring til Lausanne-pakten: *”Salvation for many people today is a prohibited word: some are embarrassed by it, others say it is meaningless. Certainly it needs to be interpreted for modern men. So there was a good expectation that the Assembly of the World Council of Churches’ Commission on World Mission and Evangelism at Bangkok in January 1973 entitled Salvation Today would produce a fresh definition, faithful to Scripture and relevant to today. But Bangkok disappointed us. Although it included some references to personal salvation, its emphasis was to equate salvation with political and economic liberation. The Lausanne Covenant rejects this, for it is not biblical.”* (Stott 1975, 17).

Likeledes uttales det i artikkel 5 at selv om det sosiopolitiske arbeidet ikke kan kalles evangelisering eller føre til frelse, er det likevel en *”del av vår kristenplikt”*. Det sies imidlertid ikke noe i pakten om på hvilken måte det kristne engasjementet mot ondskap og urettferdighet bør skje på.

²⁸ Utuk, Efiang S *”From Wheaton to Lausanne. The Road to Modification of Contemporary Evangelical Mission Theology* i Scherer, James A. and Stephen B. Bevans (eds) 1992. *New Directions in Mission & Evangelization 2: Theological Foundations*. 1994. New York: Maryknoll. 1992,109.

Det at forholdet mellom evangelisering og sosialt ansvar ble oppfattet som problematisk og tolket på forskjellige måter av ulike grupperinger viser at forholdet er vagt og uklart i Lausanne-dokumentet. Dette førte bl.a. til at det måtte arrangeres et eget møte om dette forholdet mellom evangelisering og sosialt ansvar etter hvert. På Lausanne-bevegelsens møte i Grand Rapids i juni 1982 ble det utarbeidet en egen rapport ”*Evangelism and Social Responsibility*”. Denne vil jeg komme tilbake til i punkt 4.1 ”Etter Lausanne”.

I artikkel 6 som omhandler kirken og evangelisering, fastslås kirkens sentrale rolle i misjon. Det er hele kirken som er kalt til å bringe hele evangeliet til hele verden. Denne artikkelen fastslår at Lausanne-pakten holder fast på to-mandat tilnærmingen i forhold til evangelisering og sosialt ansvar, og opprettholder at evangeliet skal ha prioritet. Det heter følgende: ”*Når det gjelder kirkens misjon som oppofrende tjeneste, kommer evangeliseringen i fremste rekke.*” Og hva evangelisering omhandler presiserer artikkelen: ”*Men selve evangeliseringen er å forkynne den historiske, bibelske Kristus som Frelser og Herre for å overbevise folk om personlig å komme til ham og dermed bli forsonet med Gud.*”.

Disse første artiklene i pakten er de mest sentrale når det gjelder den teologiske bakgrunnen for misjonstenkningens syn på forholdet mellom evangelisering og sosialt ansvar. Det gir imidlertid også en indikasjon på fokuset i dokumentet at det kun er én artikkel som omhandler sosialt ansvar og det er til sammen seks artikler blant de ti første hvor evangelisering er omtalt i overskriften på artiklene. I tillegg har også evangelisering stort fokus i flere av de andre artiklene.

Artikkel 4 omhandler som nevnt hva evangelisering er, artikkel 6 omhandler kirken og evangelisering og hvor det understrekes at verdensevangeliseringen forutsetter at hele kirken bringer hele evangeliet til hele verden. Kirken får således en sentral plass. Artikkel 7 omhandler samarbeid i evangelisering og artikkelen fastholder at ”*kirkens synlige enhet er Guds vilje.*”. Enheten har betydning for evangeliseringen ved at enhet styrker vitnesbyrdet på samme måte som splid undergraver ”*det forsoningens evangelium vi bringer.*” . Det heter også videre: ”*Vi lover hverandre å søke dypere enhet i sannhet, tilbedelse, helliggjørelse og misjon.*”.

Artikkel 8 omhandler kirker i evangeliserende samarbeid. Her ser man at kirkene fra den tredje verden får medvirkning. Det heter bl.a.: ”*Vi gleder oss over at en ny misjonsalder er*

brutt fram. De vestlige misjonsselskapers dominerende rolle avtar hurtig. Gud oppreiser fra de yngre kirker en stor, ny ressurs i verdensevangeliseringen og viser dermed at ansvar for evangelisering påligger hele Kristi legeme.”.

De øvrige artikler omhandler følgende: 9. Evangeliseringen har hast, 10. Evangelisering og kultur, 11. Utdannelse og lederskap, 12. Åndelig konflikt, 13. Frihet og forfølgelse, 14. Den Hellige Ånds kraft og 15. Kristi gjenkomst.

Dokumentet avsluttes med en konklusjon med følgende paktinngåelse:

”I lys av denne vår tro og beslutning inngår vi derfor en høytidelig pakt med Gud og hverandre om å be, planlegge og arbeide sammen for å utbre evangeliet over hele jorden. Vi oppfordrer andre til å slutte seg til oss. Må Gud i sin nåde hjelpe oss til å være tro mot denne pakt til hans være. Amen. Halleluja!”.

Det inngår ikke i oppgaven å ha noen form for formanalyser, men det er interessant å se at denne måten å inngå pakt med Gud skiller seg fra hvordan dokumentenes form framstår innenfor den økumeniske misjonstenkning.

Det som imidlertid kan slås fast er at Lausanne-konferansen representerte et vendepunkt for den evangelikale misjonstenkningen. Fra å være på defensiven fikk den en ny visjon. I følge Berentsen, Engelsviken og Jørgensen (2004, 156) gav Lausanne-pakten *”de evangelikale et teologisk grunnlag som var presist nok til å skape en ny evangelikal identitet og åpen nok til å gi rom for de ulike syn som fantes innen den evangelikale leir.”.*

Men som jeg skal komme tilbake til, var det spenninger innad om Lausanne-paktens oppfatning av forholdet mellom evangelisering og sosialt ansvar, som ikke lot seg roe ned.

Jeg har nå hatt en gjennomgang av Lausanne-pakten med spesielt henblikk på forholdet mellom evangelisering og sosialt ansvar. En oppsummering så langt, viser at de evangelikale har hatt størst fokus på evangelisering i sin misjonstenkning. Fokuset har vært evangelisering først deretter sosialt ansvar. *”The mission comes first, and the ministry follows as the harvest follows the sowing.”*(Bosch 1980, 203). Det kan imidlertid registreres en spenning innen Lausanne-bevegelsen om forholdet mellom evangelisering og sosialt ansvar.

4. Fra Lausanne i 1974 til Misjon og evangelisering i 1982

4.1. Etter Lausanne

For å få fram et fylldigst mulig bilde av Lausanne-bevegelsens noe uavklarte forhold mellom evangelisering og sosialt ansvar, vil jeg se nærmere på dette før jeg går over til en mer dyptgående drøfting av Kirkenes Verdensråds misjonsdokument "Misjon og evangelisering - en økumenisk bekreftelse".

I 19. – 25. juni 1982 ble det holdt en konsultasjon i Grand Rapids, USA, der i følge Berentsen, Engelsviken og Jørgensen (2004, 157) den "kontroversielle artikkelen 5" i Lausanne-pakten om kristent sosialt ansvar ble drøftet. Bakgrunnen for at denne konsultasjon ble holdt var flere årsaker. I følge Scherer (1987, 182): *"The urgency of holding this consultation was underscored by remarks attributed to some evangelical delegates at the Pattaya Consultation (1980)²⁹ that LCWE³⁰ was insufficiently concerned with social justice, and that the committee had in fact regressed from its earlier firm commitment to "Christian Social Responsibility" as expressed in the 1974 Lausanne Covenant (LC 5). At the same time, others on the more conservative end of the evangelical spectrum were suggesting that advocates of a strong position on social responsibility might be deserting the historic gospel of the grace of God."*

Som det går fram av sitatet har man et uavklart forholdt mellom evangelisering og sosialt ansvar, ikke minst har de forskjellige fraksjonene innenfor Lausanne-bevegelsen ulike tilnærminger til denne spenningen.

I The Grand Rapids Report "Evangelism and Social Responsibility" heter det side 9: *"As the years have passed, it has become increasingly necessary to complete Lausanne's unfinished business and to define more clearly what is included in "social responsibility" whose*

²⁹ Det ble arrangert en evangelikal konsultasjon på Pattaya, Thailand (16.-27. juni 1980). Temet på konsultasjonen var hentet fra Rom 10:14-17 "How Shall They Hear?". I forhold til Lausanne hadde dette møte mer form av arbeidsmøte. Ca. 800 delegater hvorav 45 % fra utviklingslandene.

³⁰ LCWE betyr Lausanne Committee for World Evangelization.

responsibility it is, and how it relates to evangelism." (Lausanne Occasional Paper. No. 21. 1982:9).

Utfordringen for de evangelikale er som John Stott uttrykker det i rapporten: *"For many fear that the more we evangelicals are committed to the one, the less we shall be committed to the other, that if we commit ourselves to both, one is bound to suffer, and in particular that a preoccupation with social responsibility will be sure to blunt our evangelistic zeal.* (Lausanne Occasional Paper. No. 21. 1982, 9).

Var dette forholdet mulig å løse? Hva ble så konklusjonen på Grand Rapid konsultasjonen og rapporten derfra?

Rapporten har en bred tilnærming til både evangelisering og sosialt ansvar og ender opp med tre typer av forhold mellom disse to målene:

"What has emerged from our discussion is that there is no one relationship in which they are joined, but that there are at least three equally valid relationships.

First, social activity is a consequence of evangelism. That is, evangelism is the means by which God brings people to new birth, and their new life manifests itself in the service of others. ...

Secondly, social activity can be a bridge to evangelism. It can break down prejudice and suspicion, open closed doors, and gain a hearing for the Gospel. Jesus himself sometimes performed works of mercy before proclaiming the Good News of the Kingdom. ...

Thirdly, social activity not only follows evangelism as its consequence and aim, and precedes it as its bridge, but also accompanies it as its partner. They are like the two blades of a pair of scissors or the two wings of a bird. This partnership is clearly seen in the public ministry of Jesus, who not only preached the Gospel but fed the hungry and healed the sick. In his ministry, kerygma (proclamation) and diakonia (service) went hand in hand. His words explained his works, and his works dramatized his words. Both were expressions of his compassion for people, and both should be of ours. ..." (Lausanne Occasional Paper. No. 21. 1982, 21-23).

Rapporten har også et eget kapittel om "The question of Primacy". Rapportens konklusjon er at selv om evangelisering og sosialt ansvar hører sammen, gis evangelisering forrang; dette fordi kristent sosialt engasjement forutsetter kristne mennesker. Dessuten har evangelisering prioritet fordi det gjelder menneskenes evige skjebne.

I kapitlet ”*Guidelines for Action*” har rapporten en drøftelse av begrepet sosial ansvar, og hva de ulike betydninger av hva som legges i begrepet. Det henvises til at man har bruk begrep som ”*social ministries*”, ”*social service*”, ”*social action*”, ”*social justice*” og ”*sociopolitical activity*”. Det heter i rapporten ”*We believe that a failure to define these terms has contributed to the continuing suspicion which surrounds every Christian activity described as "social"*”. (Lausanne Occasional Paper. No. 21. 1982, 43).

En måte å løse dette på foreslår rapporten er å skille mellom sosial tjeneste og sosial aksjon. Sosial tjeneste forstås som diakoni eller sosialt hjelpearbeid. Sosial tjeneste omhandler linding av menneskelig nød. Rapporten sier at denne tjenesten er det ikke noe kontroversielt med, men en universell akseptert del av kristen plikt. Sosial aksjon, derimot, omtales som å fjerne årsakene til menneskelig nød, politisk og økonomisk aktivitet, ønske om å forandre samfunnsstrukturer. Sosial aksjon handler om å forandre samfunnsstrukturer i kampen for rettighet og frihet. Rapporten hevder at også når det gjelder spørsmål om å forandre samfunnets strukturer har kristne et ansvar, men er skeptisk når det gjelder kirkens direkte politiske engasjement. Rapporten gir en interessant drøfting av ulike former for sosial tjeneste og sosial aksjon og deres forhold til evangelisering. Rapporten er tydelig på at sosialt engasjement og evangelisering hører sammen, men er klar på at evangelisering har prioritert av de to. Forklaringen er følgende: ”*The very fact of Christian social responsibility presupposes socially responsible Christians, and it can only be by evangelism and discipling that they have become such. If social activity is a consequence and aim of evangelism (as we have asserted), then evangelism must precede it. ... Secondly, evangelism relates to people's eternal destiny, and in bringing them Good News of salvation, Christians are doing what nobody else can do. Seldom if ever should we have to choose between satisfying physical hunger and spiritual hunger, or between healing bodies and saving souls, since an authentic love for our neighbour will lead us to serve him or her as whole person. Nevertheless, if we must choose, then we have to say that the supreme and ultimate need of all humankind is the saving grace of Jesus Christ, and that therefore a person's eternal, spiritual salvation is of greater importance than his or her temporal and material well-being (cf II Cor. 4:16-18).*” (Lausanne Occasional Paper. No. 21. 1982, 24-25).

Den evangelikale tenkningen er som i Lausanne-pakten. Det er gudsforholdet - den vertikale dimensjonen har forkjørsrett, og det er evangelisering som har høyest prioritet. Menneskenes

største og absolutte nød er for Guds frelsende nåde. Det er slående hvordan årsak-virkning tenkningen er framtreddende.

Grand Rapids rapporten har en pragmatisk holdning til spørsmålet – men slik jeg ser det var møtet i Grand Rapid viktig for Lausanne-bevegelsen, ikke minst i forhold til at det var tendenser til uro rundt forholdet mellom evangelisering og sosialt ansvar innad i bevegelsen. En strategisk viktig beslutning å avholde en konsultasjon selv om spørsmålet nødvendigvis ikke ble løst. Konsultasjonen kan ha bidratt til at Lausanne-bevegelsen gir rom for flere nyanser i synet på hvordan evangelikale ser på det nevnte forholdet innad i bevegelsen.

Har Lausanne-bevegelsen en god innfallsvinkel til forholdet mellom evangelisering og sosialt ansvar? Er det grunn til å tro at kirkens misjon får gjort noe med urettferdigheten i samfunnet med deres tilnærming? At de evangelikale har et poeng i at forkynnelse er viktig er ikke vanskelig å slutte seg til. Ikke minst fordi evangeliet om Kristus har en frigjørende kraft som også merkes i det daglige liv. Den kristne menighet er et fellesskap som overvinner skillelinjer som eksisterer mellom folk, og dette vil kunne ha betydelig sosial sprengkraft. De evangelikale hevder at forkynnelse av evangeliet kan føre til personlig og moralsk fornyelse hos de som tar imot evangeliet.

Hvordan har så utviklingen gått innen økumenisk misjonstenkning i forhold til spørsmål knyttet til evangeliseringens plass inne kirkens misjon. Kan skiftet i det geografiske tyngdepunktet for verdenskristendommen påvirket Kirkenes Verdensråd? ”*The World Christian Encyclopedia disclosed the astonishing fact that at some point between 1980 and 1985 there were more Christians in the two-thirds world than in Europa and North America combined.*”(Sherer 1987, 31). Jeg skal nå se nærmere på Kirkenes Verdensråds misjonsdokumentet som ble vedtatt i 1982.

4.2. Tilpasning fra økumenisk side – hvorfor?

Etter radikaliseringen innen Kirkenes Verdensråd på 1960 tallet og etter Bangkok-møtet³¹ i 1973 gikk organisasjonen, som vi skal se, inn i en ny fase preget av konsolidering og forsoning.

På generalforsamlingen i Nairobi i 1975 var temaet ”Jesus Christ Frees and Unites”. Generalforsamlingen viser en dreining mot økt fokus på evangelisering. Scherer hever følgende: ”*The prominence of the evangelistic theme and the treatment it was given were surprising in view of developments which took place between New Delhi and Uppsala. The earlier preoccupation with mission in the secular world, and the sharp critique of churchly structures were no longer so prominent. In their place, Nairobi provided a churchly, confessional, and trinitarian statement on mission.*” (Scherer 1987:126).

Scherers generelle kommentar som forklaring på dreiningen av den økumeniske bevegelsen i retning av mer fokus på evangeliet; er faktorer som bl.a. at generalforsamlingen i Nairobi møttes på et tidspunkt der de afrikanske kirkene, de ortodokse teologer, de evangelikale, samt og den katolske biskopsynoden alle hadde fokus på evangelisering. Likeledes kan det ha hatt en effekt at generalforsamlingen for første gang møttes på det afrikanske kontinentet (Scherer 1987, 126-127).

Priscilla Pope-Levison peker på at fokus igjen er på evangelisering og hun viser til at uttrykket ”*the whole Gospel to the whole world by the whole Church*”³² igjen brukes. ”*In its explanation of this phrase, the Nairobi document distinctly and without hesitation brings together evangelism and social action as integral parts of the ”whole world”. These two are one in the ”whole Gospel” according to the Nairobi document. The unity of evangelism and social action should be a part of the Christian life even from the time of conversion. If one or the other is missing, the conversion is void of potential or meaning.*”.

³¹ CWME hadde møte i Bangkok i 1973. Dette er omtalt under punkt 3.3

³² I følge Priscilla Pot-Levison i artikkelen ”Evangelism in the WCC. From New Delhi to Canberra” i Scherer James A. and Stephen B. Bevans (eds) 1992. *New Directions in Mission & Evangelization 2: Theological Foundations*. 1994. New York: Maryknoll, s.126, ble uttrykket *the whole Gospel to the whole world by the whole Church*” brukt både på generalforsamlingen i New Delhi i 1961 og i CWME konferansen i Mexico City i 1963. Uttrykket blir også brukt i Lausann-paktens avsnitt 6.

Dette er interessant; tenkningen er at det er en svært nær link mellom evangelisering og sosialt ansvar. Debatten som de evangelikale har hatt om prioriteringen mellom disse to elementene, ser ikke ut til å være framme i det hele. Tenkningen som ligger til grunn er at evangelisering og sosialt ansvar synes å gi kraft til hverandre. Er det ene elementet borte, synes den andre å miste sin kraft.

Med utgangspunkt i oppgavens rammer, vil det ikke være mulig å gå detaljert inn i dokumentene fra denne generalforsamling. Men det er interessant for den videre drøfting av Kirkenes Verdensråds misjonsdokument fra 1982 å registrere om hovedtrender fra de mellomliggende generalforsamlingene kan være med å legge føringer som blir innvevd og videreført i misjonsdokumentet.

Den neste konferansen som jeg vil nevne før misjonsdokumentet fra 1982 gjennomdrøftes, er CWMEs konferanse i Melbourne i 1980. Her var hovedtemaet ”Guds rike”, og det var spørsmålet om Guds rike og de fattige som stod som fokus på konferansen. Latinamerikansk frigjøringssteologi gjør sitt innpass i Kirkenes Verdensråds syn på misjon fra og med Melbourne i 1980 (Berentsen, Engelsviken og Jørgensen 2004, 164-165). Det er grunn til å tro at Emilio Castro, latinamerikansk frigjøringssteolog og direktør for CWME i 1980, kan ha hatt effekt på denne dreiningen. Han ble senere generalsekretær i Kirkenes Verdensråd. Videre ble Melbourne møtet arrangert like etter at latinamerikanske katolske bispekonferansen i Puebla, Mexico i 1979 hvor kirkens ”*preferential option for the poor*” ble bekreftet.

Direktør Emilio Castro uttalte bl.a. følgende i forbindelse med Melbournmøtet: ”*The relation to the poor inside the church, outside the church, nearby and far away, is the criterion to judge the authenticity and credibility of the Church’s missionary engagement... The missiological principle, the missionary yardstick, is the relation of the Church to the poor.*”

33 .

Det er merkbart at det er det sosiale engasjementet som står i førersetet innen Emilo Castros misjonstenkning. Men det er tydelig at det er tett knyttet opp til kirken og at kirken nå får en sentral plass innen denne misjonstenkningen.

³³ ”Reflection after Melbourne” i *Your kingdom come: mission perspectives : report on the World Conference on Mission and Evangelism, Melbourne, Australia 12.-25. May 1980, side 228*. Geneva: [World Council of Churches 1980](#)

4.3. Misjon og evangelisering – en økumenisk bekreftelse

Forarbeidet til dokumentet ”Misjon og evangelisering – en økumenisk bekreftelse” som ble vedtatt sendt ut til medlemskirkene i 1982, startet raskt etter generalforsamlingen i Nairobi i 1975. Da ba Sentralkomiteen³⁴ i Kirkenes Verdensråd CWME om å forberede et dokument som inneholdt: ”*the basic convictions of the ecumenical movement on the topic of mission and evangelism.*” (Scherer & Bevans 1992, 36).

Når en organisasjon som i mange år har hatt sterkt fokus på misjon i den sekulære verden, først gjør en dreining i sin prioritering, er det grunn til å tro at organisasjonen har et betydelig behov for å få på plass et misjonsdokument med en brei tilnærming. I arbeidet med å utforme dokumentet ble det lagt vekt på å få et bredt tilfang av konsultasjoner. I følge Scherer ble mange aktører konsultert: ”... *and representatives of various confessional groups, including Roman Catholics and Eastern Orthodox, were extensively consulted.*” (1987, 145). Det er videre grunn til å tro at dette har hatt betydning for forankringen av dokumentet og statusen dette dokumentet har fått. Dokumentet ”Misjon og evangelisering – en økumenisk bekreftelse” betraktes som det mest betydningsfulle økumeniske dokumentet som Kirkenes Verdensråd har laget. (Scherer & Bevans 1992, 36; Berentsen, Engelsviken og Jørgensen 2001, 166).

Dokumentets innledning

Dokumentet innledes med følgende formulering i forordet: ”*Det bibelske løftet om en ny himmel og en ny jord hvor kjærlighet, fred og rettferdighet bor (Salme 85:7-13; Jes. 32:17-18, 65:17-25 og Åp. 21:1-2) kaller oss til å handle som kristne i verden.*” (Misjon og evangelisering – en økumenisk bekreftelse 1983, 213).

Allerede i innledningen ser vi en sterk bibelsk forankring i dokumentet. Dokumentet er preget av en sterk link mellom budskap og bibelske henvisninger. I motsetning til Lausanne-dokumentet der bibelsitatene blir samlet på slutten av hver paragraf, er det i dette dokumentet en gjennomgående tendens at henvisningen kommer fortløpende i teksten. Dette gir en nær forankring av de ulike tema til Bibelens budskap.

³⁴ Sentralstyret velges av generalforsamlingen og fungerer som det øverste styrende organ fram til neste generalforsamling. Styret møtes mellom generalforsamlingene. Det er ansvarlig for bl.a. gjennomføringen av vedtatt politikk.

Lausanne-dokumentet hadde, som vi så, en inndeling hvor de tre første artiklene redegjorde for den grunnleggende teologiske forankring med Guds vilje og mål, Bibelens autoritet og kraft og Kristus – den enestående og universelle. Vi finner en annen inndeling i dette dokumentet. Det starter med forordet, så to avsnitt om kall, deretter syv økumeniske overbevisningene. Det to avsnittene om kall og de økumeniske overbevisningene er igjen inndelt i 47 nummererte avsnitt. I de to avsnitt om kall blir den grunnleggende teologiske tenkningen forankret.

Et stikkord for dette dokumentet som vi allerede møter i forordet er ”kontrast”. Kontrasten illustrerer forskjellen mellom denne verden og de bibelske løfter. Slik jeg ser det, er hele dokumentet preget av denne kontrasten mellom teologiske løfter og verdens realitet. Dette kommer jeg tilbake til senere, men først illustreres dette med følgende tekst fra forordet: *”kontrasten mellom denne visjonen og dagens virkelighet åpenbarer det groteske i menneskenes synd, det onde som utløses ved forkastelsen av Guds frigjørende vilje for menneskeheten. Synd som fremmedgjør mennesket overfor Gud, nesten og naturen, finnes både på det individuelle plan og på felleskapsplanet, både i menneskets trellbundne vilje (i menneskeviljens fangenskap) og i sosiale, politiske og økonomiske makt- og avhengighetsforhold.”* (Misjon og evangelisering – en økumenisk bekreftelse 1983, 213).

Dreiningen som vi så i misjonssyn i forbindelse med Kirkenes Verdensråds generalforsamling i Nairobi i 1975, og CWMEs møte i Melbourne, i retning mer fokus på evangelisering slår til fulle ut i dette dokumentet og bekreftes her. Det heter bl.a. i forordet følgende: *”Kirken er sendt inn i verden for å kalle mennesker og nasjoner til bot og for å forkynne tilgivelse for synd og en ny begynnelse i felleskap med Gud og nesten gjennom Jesus Kristus. Dette kall til evangelisering er i dag av ny og påtrengende viktighet.”* (Misjon og evangelisering – en økumenisk bekreftelse 1983, 213).

Videre i innledningen er det beskrevet en omfattende begrunnelse for behovet og nødvendigheten for kirkens misjonskall. Det heter bl.a.:

I en verden hvor antallet på mennesker som ikke har noen mulighet til å få kunnskap om Jesus øker jevnt, hvor nødvendig er det da ikke å mangedoble kirkens vitnetjeneste!

I en verden hvor majoriteten av dem som ikke kjenner Jesus er verdens fattige, dem som han lovt Guds rike til, hvor viktig er det da ikke å dele de Gode Nyheter om dette riket med dem!

I en verden hvor mennesker kjemper for rettferdighet, frihet og frigjøring, ofte uten å få virkelig gjort sine håp, hvor viktig er det da ikke å forkynne at Guds rike er lovet til dem!

I en verden hvor marginalgrupper og de som faller utenfor overflodssamfunnet desperat søker etter trøst og identitet gjennom narkotika eller mystiske sekter, hvor viktig er det da ikke å proklamere at Han er kommet for at alle kan få liv, og liv i overflod (Joh. 10.10)!

I en verden hvor så mange ikke finner mening uten i overflodens relative sikkerhet, hvor viktig er det ikke enda en gang å høre Jesu kall til etterfølgelse, tjeneste og risiko!

I en verden hvor så mange kristne bare har et overfladisk forhold til Jesus Kristus, hvor nødvendig er det da ikke igjen å kalle dem tilbake til inderligheten i det som var deres første kjærlighet!

I en verden hvor krig og rykter om krig setter menneskehetens nåtid og fremtid i fare, hvor en enorm del av naturlige ressurser og mennesker blir forbrukt i våpenkappløpet, hvor viktig er det da ikke å si at fredsskaperne er velsignet, overbevist om at Gud i Kristus har brutt alle grenser og har forsonet verden med seg selv (Ef. 2:14, 2. Kor. 5:19)

Denne felleskristne overbevisning er en utfordring som kirkene gir hverandre ved å proklamere at Gud styrer, og at det er håp om en fremtid hvor Gud skal "sammenfatte alt i Kristus, alt i himmel og på jord" (Ef. 1:10). Jesus er "den første og den siste og den levende" (Åp. 1:17-18, som "kommer snart" (Åp.22:12) som "gjør all ting nye" (Åp. 21:5)."(Misjon og evangelisering – en økumenisk bekreftelse 1983, 214).

Det kan konstateres at innledningen/forordet til Lausanne-dokumentet og "Misjon og evangelisering – en økumenisk bekreftelse" har en ulik karakter. Lausanne-pakten innledes med en prising av Gud for hans frelse, en dyp grepethet av hva Gud gjør i samtiden, samt en anger for feilgrep og fokus på det ufullførte evangeliseringsoppdraget. Kirkenes Verdensråds dokument innledes med kontrasten mellom det bibelske løfter om en ny himmel og en ny jord og dagens samfunnssituasjon som åpenbarer det groteske i menneskets synd som igjen fremmedgjør dem overfor Gud, nesten og naturen. Kirkenes Verdensråds misjonsdokument kaller til misjon og vitnetjeneste begrunnet bl.a. i utgangspunkt i de fattige og marginalisertes situasjon, men også med utgangspunkt i de kristne som har overfladisk forhold til Jesus. Begge dokumentene er tydelige på at det er Gud som styrer. Her ser vi en klar bekreftelse på at Kirkenes Verdensråd har gjort ett stort sprang i fra 1960 tallet da det var verden som satte premissene for kirkens misjon.

Et annet interessant punkt er at det i dette dokumentet blir henvist til Åp 21:5 om at Gud ”gjør alle ting nye”. I Uppsala-møtet i 1968 der hovedtemaet for hele generalforsamlingen var hentet fra Åpenbaring 21,5 ”Se, jeg gjør alle ting nye.”, og der dette utsagnet primært ble forstått i dennesidig betydning og anvendt på de sosiale og politiske forhold i samtiden. I dette nye dokumentet ser vi en annen teologisk tenkning. Ut fra den teologiske tilnærmingen som vi også får bekreftet senere i dokumentet forventes det en eskatologisk virkeliggjørelse av Guds rike, og ikke en virkeliggjørelse av Guds rike i denne verden slik tolkningen var tidligere.

Teologisk forankring

Oppgavens primærfokus er forholdet mellom evangelisering og sosialt ansvar. Den teologiske forankringen gir oss imidlertid en pekepinn om holdningen til dette forholdet. Dokumentets teologiske forankring kommer godt til syne i de to avsnittene om misjonskall som følger etter forordet: ”Et kall til misjon” og ”Et kall til forkynnelse og vitnetjeneste”. Fokuset på behovet for evangelisering er her fremtredende, samt hva som er evangeliseringens mål og målgrupper.

Likeledes er behovet for kirkelig enhet understreket. Slik jeg ser det, er dette antakelig en melding til resten av den kristne verden om at den økumeniske bevegelse har beveget seg i teologiske spørsmål – samt at det trolig er et anrop til det øvrige kirkelandskapet, bl.a. Lausanne-bevegelsen om å fokusere på enhet. Det heter bl.a. i avsnittet om ”Et kall til misjon: ”*Den nyere økumeniske bevegelse ble til ut fra kirkenes overbevisning om at splittelsen mellom kristne er en anstøtsstein og til hinder for kirkens vitnesbyrd. Det er en voksende bevissthet blant kirkene i dag om at det ubrytelige forholdet mellom kristen enhet og misjonskall, mellom økumenikk og evangelisering. Evangelisering er prøven på vårt økumeniske engasjement.*” (Misjon og evangelisering – en økumenisk bekreftelse 1983, 214).

Det er interessant at Kirkenes Verdensråd der tradisjonell proklamasjon av evangeliet ikke hadde hovedfokus på 1960 -1970, men heller et sterkt fokus på sosialt ansvar, nå skriver i sitt offisielle misjonsdokument at: ”*Evangelisering er prøven på vårt økumeniske engasjement.*”. Dette er et stort skritt på relativt kort tid. En tjue års periode er en liten periode i en organisasjons liv. Det er grunn til å tro at Kirkenes Verdensråd hadde behov for å justere kursen noe bort fra de radikale holdningene. Faren for frustrasjon internt, samt faren for isolering og at man fjerner seg fra de andre aktørene i det internasjonale landskapet, kan være faktorer som har virket i mer samlende retning.

Videre slås fast Kirkenes Verdensråds formål: *”Som ”et fellesskap av kirker som anerkjenner vår Herre Jesus Kristus som Gud og Frelser i overensstemmelse med Den hellige Skrift og derfor i fellesskap søker å oppfylle sitt felles kall, til ære for Gud, Fader, Sønn og Hellig Ånd.”* (Misjon og evangelisering – en økumenisk bekreftelse 1983, 214).

At basisformuleringen for Kirkenes Verdensråd er tatt med i dokumentet er trolig tilsiktet. Det er grunn til å tro at Kirkenes Verdensråd har behov for å slå denne grunnforankringen fast internt, for å illustrere at man holder fast på sine teologiske grunnprinsipper, i og med at man har beveget seg et langt skritt i sin praktisk-teologiske syn i retning av Lausanne-bevegelsen. Kirkenes Verdensråds visjon om enhet har trolig også trukket i retning av å ha økt fokus på evangelisering. Det heter bl.a.: *”KVs kirker er i lys av misjonsvisjonen i Johannes 17:21 på en pilgrimsferd mot enhet, ”at de alle må være ett, liksom du, Fader, er i meg og jeg i deg slik skal også de være ett i oss, for at verden skal tro at du har sendt meg.”* (Misjon og evangelisering – en økumenisk bekreftelse 1983,214).

Videre har avsnittet om ”Et kall til misjon” fokus på rettferdighet. Det henvises til at allerede i Det gamle testamentet så Israelsfolket fram mot den dagen da Guds rettferdighet skal råde (Jes 11:1-9). Jesus kom inn i denne tradisjonen og forkynte at Guds rike var nær (Mk. 1:15) og at riket virkelig var til stede i ham (Luk. 4:15-21). Det heter videre i dokumentet: *”Gud gav denne nye rettferdigheten til barna, til de fattige, til alle som strever og har tungt å bære, til alle som vil omvende seg og følge Jesus.”* (Misjon og evangelisering – en økumenisk bekreftelse 1983, 215).

Det er interessant at man i dokumentet også trekker inn oldkirken og den første kirkens misjonskall. Dette er teologisk med å bygge opp under dokumentet. Det heter bl.a.: *”Oldkirken bekjente Kristus som Herre, som den høyeste autoritet ved hvis navn hvert kne skal bøye seg, som ved kors og oppstandelse har frigjort den selvoppofrende kjærlighetens kraft i denne verden.”* (Misjon og evangelisering – en økumenisk bekreftelse 1983, 215). Det er videre interessant at dokumentet har sterkt fokus på kirken og har et kollektivt perspektiv i så måte. Det skrives bl.a.: *”... er det et konstitutivt kjennetegn ved kirken at den er apostolisk, den er sendt til verden. Gud har i Kristus utstyrt kirken med alle de Åndelige gaver som er nødvendige for dens vitnetjeneste. ”Men dere skal få kraft når Den Hellige Ånd kommer over dere, og dere skal være mine vitner i Jerusalem og hele Judea, i Samaria og like*

til jordens ender. (Apgj. 1:8).” ” (Misjon og evangelisering – en økumenisk bekreftelse 1983, 215).

Slik jeg ser det, er fokuset slik det rettes på apostlene handlinger og de første menigheters misjonsoppdrag i avsnittet ”Et kall til misjon”, med på understreke viktigheten for medlemmer i Kirkenes Verdensråd igjen å se betydningen av evangelisering. Det heter bl.a. i dokumentet: ”*Gjennom de forfølgelser som de første kristne ble utsatt for, spredte ordet seg nå spontant*” Det er grunn til å tro at dette er med på å underbygge og vise til hvilke ofre tidligere kristne har måtte lide og møte, samt understreke nødvendigheten med å holde fram med å spre Ordet.

Dokumentet har sterk fokus på Jesus som forkynner av Guds rike. Jesus Kristus ”*er selv den fullstendige åpenbaring av Guds kjærlighet, han manifesterte denne kjærlighet og tilgivelse i alle sine aspekter i sitt jordiske liv.*” (Misjon og evangelisering – en økumenisk bekreftelse 1983, 215). Det pekes på at Kristus brukte mange måter å åpenbare Guds kjærlighet til verden på: tilgivelse, helbredelse, demonutdrivelse, undervisning, forkynnelse, forsakelse, vitnesbyrd i retten og tilslutt å oppgi sitt liv. Dokumentet gir her således en bibelsk begrunnelse for de ulike aspekter ved kirkens liv som alle vitner om virkeliggjørelsen av Guds rike i Jesus Kristus.

Berentsen, Engelsviken og Jørgensen (2004:166) viser til at dokumentet sterkt understreker Jesu solidaritet og identifikasjon med menneskene, mens Jesu død, som en soningsdød under Guds vrede og dom over synden, knapt kommer innenfor synsfeltet. Berentsen, Engelsviken og Jørgensen har rett sett ut i fra Lausanne-bevegelsens tilnærming til forsoningslæren og de etterlyser en klarere forklaring i forhold til objektiv forsoningslære³⁵. Det er tydelig at det er en forskjell i forståelsen av forsoningen. Kirkens Verdensråds forsoningslære går mer i retning og kan klassifiseres under subjektiv forsoningslære³⁶. Det kan bl.a. vises til at det i avsnittet om ”Et kall til forkynnelse og vitnetjeneste” heter følgende: ”*Korset er stedet hvor den avgjørende kampen mellom de onde krefter og Guds kjærlighet fant sted. Det viser hvor*

³⁵ Objektiv forsoningslære: Denne forsoningslæren tar utgangspunkt i at mennesket i [syndefallet](#) ble syndig av natur, og synden består i at det vil vende seg bort fra Gud - bli selvstendig. På grunn av Kristi liv, lidelse, død og oppstandelse, altså Kristi soning, får menneskene be om tilgivelse og bli forsonet med Gud. Soningen betegner Jesu oppgjør for menneskeslektenes synder, altså godtgjørelse og straffelidelse (Redse 1999, 196).

³⁶ Subjektiv forsoningslære: I denne legges vekten på den psykologiske effekt det har på oss mennesker å høre om Guds kjærlighet – at Gud kom til oss i Kristus, gikk inn under våre kår, og til og med led og døde på et kors som en følge av at han levde et liv i fullkommen kjærlighet uten synd i en verden av syndere (Redse 1999, 197).

fortapt verden er, hvor stor menneskenes syndighet er og tragedien ved menneskenes fremmedgjorthet. Kristi totale selvoppgivelse åpenbarer den umåtelige dybde i Guds kjærlighet til verden (Joh 3:16)." (Misjon og evangelisering – en økumenisk bekreftelse 1983, 218).

Det er rett at dokumentet er preget av et syn på Guds rike som representerer det omfattende og allsidige i den frelse Jesus bringer. Det som imidlertid kan fastslås, er likevel at dette avsnittet "Et kall til misjon" gir en sterkt fokus på evangeliseringens betydning i misjon, og gir et helt annet inntrykk av Kirkens Verdensråds engasjement i direkte evangelisering enn tidligere dokumenter.

I neste avsnitt "Et kall til forkynnelse og vitnetjeneste" gis kirken igjen en sentral rolle i misjon, i motsetning til det som har vært tilfelle i tidligere Kirkens Verdensråds dokumenter (Berentsen, Engelsviken og Jørgensen 2004:166). *"Kirkens misjonsoppdrag springer ut av det at kirken er Kristi legeme, den har del i Jesu tjeneste som Formidler mellom Gud og hans skapning."* (Misjon og evangelisering – en økumenisk bekreftelse 1983, 216).

Kirkens formidlingsoppgave i Kristus representerer to nært beslektede bevegelser heter det i dokumentet – den ene går fra Gud til skaperverket, og den andre går fra skaperverket til Gud. *"Kirken manifesterer Guds kjærlighet til verden i Kristus – gjennom ord og gjerninger, gjennom identifikasjon med hele menneskeheten, gjennom tjeneste i kjærlighet og gledesfylt forkynnelse; kirken identifiserer seg på samme måte med hele menneskeheten, løfter dens smerte og lidelse, håp og mål, glede og takknemlighet opp til Gud i forbønn og nattverdsfeiring. Enhver ubalanse mellom disse to retningene av formidlingsoppgavene virker negativt på vårt embete og vår oppgave i verden. Bare en kirke som fullt ut kjenner hvordan mennesker i denne verden lever, føler og tenker, kan på en tilfredsstillende måte oppfylle de forskjellige aspekter ved denne formidlingsoppgaven."* (Misjon og evangelisering – en økumenisk bekreftelse 1983, 216).

Vi ser at dokumentet setter betydningen av at kirken identifiserer seg med verden og kjenner dens smerte og lengsel, inn i en større sammenheng, og unngår kun den ensidige fokus at verden satte kirkens agenda som preget Kirkens Verdensråd spesielt på 1960 -1970 tallet. Grunnen til at jeg har lagt en betydelig vekt på den teologiske forankringen av dokumentet er at det er viktig for å få fram fokuset som evangelisering har fått i dette misjonsdokumentet.

Sosial ansvar og evangelisering

Hva så med det sosiale ansvaret i dokumentet? Har dette blitt nedprioritert på bekostning av at Kirkenes Verdensråd har behov for å ”pynte” på profilen?

Det mener jeg det ikke er grunn til å si. Kirkens identifisering med de fattige og fokuset på solidaritet gjennomsyrrer dokumentet: ”...han ble født i en stall, en fattig blant de fattige. Han gikk til og med så langt i sin identifikasjon med menneskehetens fattige at hans familie var nødt til å flykte til Egypt av politiske grunner. Han ble oppdratt som en arbeider, forkynte Guds omsorg for de fattig, forkynte velsignelse for dem, tok parti for de underpriviligerte, konfronterte de mektige og gikk til korset for å åpne for et nytt liv for menneskene.”(Misjon og evangelisering – en økumenisk bekreftelse 1983, 217).

Både ordbruk som ”*identifikasjon med menneskeheten*”, ”*flyktet til Egypt av politiske grunner*” og ”*underpriviligerte*”, gir sterke føringer og understreker vektleggingen av Kirkenes Verdensråds samfunnsprofil. Henvisningen om flukten til Egypt av ”*politiske grunner*”, viser at språkb Bruken og fokuset fra tidligere dokumenter framdeles er aktivt, men nå sett inn i en annen teologisk forankring.

Før jeg ser videre på forholdet mellom evangelisering og sosialt ansvar, vil jeg si litt nærmere om den videre strukturen i dokumentet. Etter de to avsnittene om kall, fortsetter dokumentet med ”Økumeniske overbevisninger”, syv til sammen.

1. Omvendelse
2. Evangeliet gjelder alle livets områder
3. Kirkens og dens enhet i Guds misjon
4. Misjon på Kristi måte
5. Gode nyheter til de fattige
6. Misjon på og til seks kontinenter
7. Vitnesbyrd blant folk som tilhører andre religioner

Oppgavens avgrensning tillater ikke at jeg går systematisk gjennom alle overbevisningene. Slik jeg ser det er de punktenes om er mest relevant i forhold til oppgavens tema: punkt nr 1 Omvendelse, punkt 2 Evangeliet gjelder i alle livets områder og punkt 5 Gode nyheter til de fattige.

Det er teologisk interessant at den første økumeniske overbevisningen er omvendelse. På 1960-70 tallet var fokuset på Guds handlinger i denne verden, og Gudsriket hadde et dennesidig fokus. Likeledes så vi også at CWMEs møte i Bangkok i 1973 hadde fokus på frelse først og fremst knyttet opp mot det som skjer i verden, men da ikke bare den sekulære verden, men også den religiøse. Frelse i andre religioner og frelse gjennom politisk og sosial frigjøring var sentrale tema.

I misjonsdokumentet fra 1982 har man et ganske annet fokus. I den første økumeniske overbevisningen, om omvendelse, er fokuset på personlig omvendelse. Det heter: *”Forkynnelsen av evangeliet inkluderer en innbydelse til personlig å anerkjenne og bekjenne Kristi frelsende herrevelde. Det er forkynnelsen av et personlig møte, formidlet ved Den Hellige Ånd, med den levende Kristus, mottakelsen av hans tilgivelse og en personlig akseptasjon av kallet til etterfølgelse og et liv i tjeneste.”* .” (Misjon og evangelisering – en økumenisk bekreftelse 1983, 219).

Vi ser her en sterk framheving av at evangeliet innebærer en innbydelse til *”å anerkjenne og bekjenne Kristi frelsende herrevelde”*. Her inviteres det til personlig møte med Kristus, formidlet ved Den Hellige Ånd. Vi ser dermed en mer tradisjonell teologisk metode i tilnærmingen til frelse, der innholdet i frelsesbegrepet blir hentet fra Bibelen og kirkens tradisjon.

”Hvert menneske har rett til å høre det glade budskapet”, men som det heter i dokumentet: *”Mange krefter i dagens samfunn presser til konformitet og passivitet. Fattige menneskemasser er blitt fratatt retten til å bestemme over sine liv og sine samfunn”*. (Misjon og evangelisering – en økumenisk bekreftelse 1983, 219). Vi ser her at fokuset på urettferdige samfunnsstrukturer ligger som en rød tråd i dokumentet, og fastholder Kirkenes Verdensråds fokus på dette temaet.

Videre heter det også under punktet om omvendelse at: *”Kallet til omvendelse, som et kall til anger, bot og lydighet, må også forkynnes til nasjoner, grupper og familier. Å forkynne behovet for endring fra krig til fred, fra urettferdighet til rettferdighet, fra rasisme til solidaritet, fra hat til kjærlighet, er et vitnesbyrd om Jesus Kristus og hans rike.”* (Misjon og evangelisering – en økumenisk bekreftelse 1983, 220). Vi ser her at kallet til omvendelse som et kall til anger, bot og lydighet, ikke bare individuelt og den enkelte, men også forkynnes til samfunnsstrukturene. Dette bekrefter igjen fokuset på urettferdige samfunnsstrukturer.

Jeg vil også fremheve den sterke bibelske forankringen. Det heter bl.a. videre i omtalen om omvendelsen følgende: *”Dåpen i seg selv er en unik hendelse, pakten om at kristne ikke lenger tilhører seg selv, men er blitt kjøpt for evig med Kristi blod og tilhører Gud. Men dåpens erfaring må kontinuerlig gjenoppleves ved daglig å dø for synden i Kristus, for seg selv og for verden og å stå opp igjen med han til Kristi tjenerlegeme for å bli en velsignelse for samfunnet omkring.”* (Misjon og evangelisering – en økumenisk bekreftelse 1983, 220).

I den neste økumeniske overbevisning *”Evangeliet gjelder alle livets områder”* argumenteres det sterkt for ikke å avgrense det religiøse liv til privatsfæren, men at det gjelder alle deler av livet. Slik jeg ser det legger Kirkenes Verdensråd her opp til en sammenhengende argumentasjon for et kristent sosialt ansvar. Både evangelisering og sosiale ansvar belegges både med gammeltestamentlige (Hos. 6:4-6, Jes.58:6-7) og nytestamentlige tekster (Matt. 28: 19-20). Det skrives innledningsvis under denne økumeniske overbevisningen: *”I Bibelen var det religiøse liv aldri begrenset til tempelet eller isolert fra dagliglivet.... Jesu lære om Guds rike er en klar referanse til Guds kjærlige herredømme over hele menneskehetens historie. Vi kan ikke begrense vårt vitnesbyrd til såkalte private livsområder. Kristi herredømme skal forkynnes inn i alle livets sammenhenger.”* (Misjon og evangelisering – en økumenisk bekreftelse 1983, 220).

Videre heter det: *”Det glade budskapet om Gudsriket er en utfordring til samfunnsstrukturene (Ef. 3:9-10, 6:12) likeså vel som et kall til individet om omvendelse.”* (Misjon og evangelisering – en økumenisk bekreftelse 1983, 221). Dette bekrefter også det som ble omtalt under den første økumeniske overbevisningen om at forkynnelse om evangeliet både inkluderer den personlige omvendelse, samtidig at evangeliet fordrer endring i urettferdige samfunnsstrukturer. *”Hvis frelse fra synd gjennom guddommelig tilgivelse skal være ekte og helt personlig, må den uttrykkes i fornyelsen av disse forhold og strukturer.”* (Misjon og evangelisering – en økumenisk bekreftelse 1983, 221).

Dokumentet understreker med dette betydningen av at evangelisering og sosialt ansvar går hånd i hånd. I motsetning til Lausanne-bevegelsen som har hatt problemer med å forholde seg til disse to elementene, og ikke minst forholdet mellom dem, viser Kirkenes Verdensråd med dette misjonsdokumentet at evangelisering er en forutsetning for misjon,

men likeså mye henger det sosiale ansvaret sammen med evangeliseringen. Kirkenes Verdensråd hadde på 1960 et fokus på samfunnet og evangeliseringen ble nedtonet, i dette dokumentet legges det opp til en sidestilling av evangelisering og sosialt ansvar. Slik jeg ser det prøver Kirkenes Verdensråd å balansere dette forholdet og legge til rette for at evangelisering og sosialt ansvar forutsetter hverandre.

Bl.a. heter det i dokumentet: *”Det evangeliske vitnesbyrd er rettet til hele ”ktisis” (skapning) som stønner og kjemper i sin søken etter tilhørighet og forsoning - - . Den Hellige Ånds forvandlende kraft er ment å nå inn i hver krok og krik av vårt nasjonale liv - - . Det evangeliske vitnesbyrd er også rettet mot denne verdens strukturer: dens økonomiske, politiske og samfunnsmessige institusjoner. Vi må lære om igjen den urkristne leksen at kirken er de fattiges og undertryktes munn og stemme overfor herskende makter.”* (Misjon og evangelisering – en økumenisk bekreftelse 1983, 221).

Den neste økumeniske overbevisningen jeg gjennomgår er: *”Gode nyheter til de fattige”*. Gapet mellom fattige og rike nasjoner fremheves her som en stor utfordring. Og det vises til at *”Det er også et tragisk sammenreff at de fleste av verdens fattige ikke har hørt det glade budskap om evangeliet om Jesus Kristus; eller at de kunne ikke motta det fordi det ikke ble gjenkjent som Gode Nyheter ved måten det ble presentert på. Dette er dobbelt urettferdig, de er ofre for undertykkelsen fra et økonomisk system eller urettferdig fordeling av den politiske makt, og samtidig blir de forhindret fra kunnskapen om Guds spesielle omsorg for dem. Å forkynne det glade budskap for de fattige er å begynne å gi dem den rettferdighet de har krav på. Jesu Kristi kirke er kalt til å forkynne det glade budskap til de fattige ved å følge Jesu eksempel, som kom til jorden i en fattigs skikkelse, levde som en fattig og gav dem løftet om Guds rike. Jesus hadde omsorg for massene. Han så at det ble syndet mot de fattige, som var ofre både for personlig og strukturell synd.”* (Misjon og evangelisering – en økumenisk bekreftelse 1983: 227).

Det heter i dokumentet at denne kunnskapen om de fattige inviterer kirkene til å tenke nytt om prioriteringer og livsstil både i lokale kirker og i den verdensomspennende misjonsaktiviteten. Videre kreves det i dokumentet følgende at: *”hver kirke og hver kristen skal finne fram til måter å dele det glade budskapet med de fattige i dag.”* Som vi ser er fokuset på urettferdighet og fattige er svært sentralt i Kirkenes Verdensråds misjonsdokument. Dokumentet kobler også forholdet mellom evangelisering og sosialt ansvar sammen og gir det teologisk kraft gjennom de fattige. Det skrives i dokumentet:

”Et objektivt syn på hvordan livet leves i ethvert samfunn, til og med de rikeste og de som, teoretisk sett, er mer rettferdige, avslører tilstedeværelsen av dagens fattige i de marginaliserte, de som har meldt seg ut av samfunnet fordi de ikke klarer seg i det moderne samfunn, dissidentene. Alle disse venter på en kopp kaldt vann eller på et besøk i Kristi navn. Kirkene lærer på ny gjennom jordens fattige å bryte ned skillet mellom evangelisering og sosial handling. Det ”åndelige evangelium” og det ”materielle evangelium” var i Jesus et evangelium.” (Misjon og evangelisering – en økumenisk bekreftelse 1983, 228).

Dette er et interessant poeng sett i forhold til Lausanne-bevegelsens problemer med forholdet mellom evangelisering og sosialt ansvar som vi har sett under gjennomgangen av Lausanne-dokumentet. Kirkenes Verdensråds dokument hevder at ved å nå ut til de marginaliserte og de som faller utenfor, så lærer kirkene seg til å bryte ned eller fjerne skillet mellom evangelisering og sosialt ansvar.

Det kan også tenkes at denne måten å tilnærme seg forholdet mellom evangelisering og sosialt ansvar også var et innspill fra Kirkenes Verdensråd til bl.a. Lausanne-bevegelsen og øvrig kirkelandskap i arbeidet med kirkelig enhet.

I den økumeniske overbevisning nr tre ”Kirken og dens enhet i Guds misjon” ser Kirkenes Verdensråd med bekymring på at kirkene ikke har klart å få til større kirkelig enhet.

Kirkenes Verdensråd er tydelig i sitt syn på forholdet mellom evangelisering og sosialt arbeid i dette dokumentet. Det heter bl.a.: *”Det finnes ikke evangelisering uten solidaritet, det finnes ingen kristen solidaritet som ikke innebærer å dele kunnskapen om riket som er Guds løfte til jordens fattige. Her er vi satt på en dobbelt troverdighetsprøve: En forkynnelse som ikke fremsetter løftene om Gudsrikets rettferdighet til de fattige er en karikatur av evangeliet, men en kristen deltakelse i kampen for rettferdighet som ikke peker mot løftene om Gudsriket lager en karikatur av en kristen forståelse av rettferdighet.” (Misjon og evangelisering – en økumenisk bekreftelse 1983: 228).*

Dette må forstås slik at Guds forkjærlighet for de fattige er en god målestokk for kristnes liv, for lokale menigheter og for Guds misjonsfolk i verden til å sette nye prioriteringer og til å utvikle deres liv rundt evangeliets verdier. For å illustrere hva fokus på fattige kan gjøre for å oppdage nye dimensjoner med evangeliet som ikke tidligere er oppdaget, sies

det i dokumentet: ”*Invitasjonen er klar for oss alle: å følge Jesus identifikasjon og ved å dele vilkår med de svake, yttergruppene og verdens fattige, for i dem møter vi ham.*” (Misjon og evangelisering – en økumenisk bekreftelse 1983, 228). Dette må tolkes slik at evangelisering og sosialt arbeid skal gå hand i hand.

Oppsummert så langt ser vi at evangelisering har fått en fremtredende plass i misjonsdokumentet fra 1982. Slik jeg ser det, er dette et steg mot tilnærming til Lausanne-bevegelsens dokument fra 1974. Scherer uttaler bl.a. følgende: ”*These documents clearly do not eliminate major differences which continue to divide the traditions. They do, however, speak a language of common commitment and help to slow the trend toward further polarization.*” (Scherer 1987:41).³⁷

Tilnærmingen i forhold til Lausanne-bevegelsen er merkbar, men den teologiske forankringen av evangelisering vil nok fremdeles være preget av et ulik teologisk grunnfundament. Berentsen, Engelsviken og Jørgensen viser til at det i februar i 1989 ble holdt en liten konsultasjon mellom representanter fra økumenisk og evangelikal misjonsbevegelse over temaet: ”Evangeliseringens vesen og praksis: hvordan vi forstår den og hvordan vi utfører den?” *Da direktør for CWME den gang, Eugene Stockwell, ble spurt om hva KV hadde lært av Lausanne-bevegelsen, og hvor han var uenig med den, svarte han at han hadde lært om evangeliseringens viktighet, og forholdet mellom evangeliet og kulturen, om å opplære kristne til evangelisering, og om lekfolkenes rolle i evangeliseringen. Han var uenig i synet på Bibelen, i synet på Kristi soningsdød og i synet på andre religioner.*” (Berentsen, Engelsviken og Jørgensen 2004, 167-169).

Dette bekrefter teologiske skiller mellom bevegelsene, men de to misjonsdokumentene i analysen sett under ett, viser en gledelig tilnærming spesielt i forholdet mellom tenkningen omkring evangelisering og sosialt ansvar. En slik tilnærming mellom evangelikal- og økumenisk misjonstenkning bekreftes også av Bosch (1991, 408).

³⁷ James A. Scherer henviser her til følgende dokument ”The Lausanne Covenant”, Evangelii Nuntiandi and ”Mission and Evangelism: An Ecumenical Affirmation”. Evangelii Nuntiandi er en apostolisk formaning fra Pave Paul VI, fra 1975

5. Nyere misjonsdokument

Hvordan behandler de nyeste dokumentene innen både evangelikal og økumenisk bevegelse forholdet mellom evangelisering og sosialt ansvar? Som vi har sett i forrige kapittel, er det blitt en større tilnærming mellom de to misjonstenkningene. Har denne tilnærmingen fortsatt eller har man beveget seg i fra hverandre igjen?

Hoveddokumentene i oppgaven er blitt gjennomgått systematisk i de to foregående kapittel. De nyeste dokumenter vil måtte avgrenses mer strengt til det nevnte forhold av hensyn til oppgavens omfang.

5.1. *Lausanne II (Manila 1989)*

Manila-manifestet ble resultatet av Lausanne-bevegelsens møte i Manila. Manila-manifestets første hoveddel, de 21 grunnsetningene (affirmations) har til hensikt i korte utsagn å profilere Lausanne-bevegelsen teologisk og strategisk. Disse utdypes og presiseres så i 12 artikler. Disse artiklene inneholder også bibelske begrunnelser, konkret informasjon, aktuelle eksempler og praktiske utfordringer.

Dokumentet kalles ”manifest” som er definert som en offentlig erklæring om overbevisninger, hensikter og motiver (Manila-manifestet 1989, 247). Manifestet tar opp de to temaene på kongressen: ”Forkynn Kristus inntil Han kommer” og ”Hele kirken – med hele evangeliet – til hele verden”.

Hvordan behandles forholdet mellom evangelisering og sosialt ansvar i dette manifestet? Jeg registrerer at flere av de 21 grunnsetningene omhandler sosial rettferdighet. Det heter bl.a. følgende: ”8. Vi fastholder at vi må synliggjøre Guds kjærlighet ved å vise omsorg for dem som er fratatt rettferd, verdighet, mat og husly. 9. Vi fastholder at forkynnelsen av Guds rike med dets rettferd og fred krever fordømmelse av all urettferdighet og undertrykkelse, både personlig og strukturell. Vi vil ikke vike tilbake fra dette profetiske vitnesbyrd.” (Manila-manifestet 1989, 248).

Jeg registrerer at dokumentet har tatt opp i seg formuleringer som kjennes igjen fra Kirkenes Verdensråds misjonsdokument fra 1982 bl.a. om at evangeliet er gode nyheter for de fattige. Kirkenes Verdensråds dokument hadde et eget avsnitt som heter: ”Gode nyheter til de

fattige". Dette er en formulering som også tidligere har vært brukt i Kirkens Verdensråds dokumenter, bl.a. Kirkens Verdensråds CWME Melbourne konferanse i 1980.³⁸ Manila-manifestet har et eget avsnitt som heter "Gode nyheter i dag", hvor bl.a. det heter: "Vi har igjen blitt møtt med Lukas' understrekning av at evangeliet er gode nyheter for de fattige (Luk 4,18; 6,20;7,22)." ... De materielt fattige og maktesløse får i tillegg en ny verdighet som Guds barn, og kjærlighet fra brødre og søstre som vil kjempe sammen med dem – for at de skal bli fri fra alt som nedverdiger eller undertrykker dem." (Manila-manifestet 1989, 251).

Videre har dette dokumentet et eget avsnitt som omhandler oppgavens hovedtema, avsnittet kalles "Evangeliet og sosialt ansvar". Her heter det: "Men Jesus forkynte ikke bare Guds rike, han demonstrerte også dets komme gjennom kraft- og barmhjertighetsgjerninger. Vi kalles i dag til en lignende integrering av ord og gjerning. I ydmykhet skal vi forkynne og lære, tjene de syke, gi mat til de sultne, vise omsorg for fanger, hjelpe de hjelpeløse og handikappede og befri de undertrykte. Vi erkjenner mangfoldet av åndelige gaver, kall og arbeidsfelt, men fastholder samtidig at gode nyheter og gode gjerninger hører uløselig sammen. ... Vår fortsatte forpliktelse til sosialt engasjement bygger ikke på en forveksling av Guds rike med et "kristianisert" samfunn. Den bygger snarere på en erkjennelse av at det bibelske evangelium har unngåelige sosiale følger. Sann misjon må alltid føre til "inkarnasjon". Sann misjon krever at vi ydmykt går inn i andre menneskers verden, idet vi identifiserer oss med deres sosiale virkelighet, deres sorg og lidelse, og deres kamp for rettferdighet mot undertrykkende makter. Dette kan ikke gjøres uten personlige offer." (Manilamanifestet 1989, Norsk tidsskrift for misjon. 43 (4) 253).

I Manila-manifestet synes det, langt sterkere enn det som var tilfelle i Lausanne-dokumentet, at man ser behov for sosialt engasjement og for å gjøre noe med det strukturelle i samfunnet. Som vi så i grunnsetning nr. 9, var det fokus på fordømmelse av all urettferdighet og undertrykkelse både personlig og strukturell, og i avsnittet med "Evangeliet og sosialt ansvar" heter det at sann misjon krever at vi ydmykt går inn i andre menneskers verden, identifiserer oss med deres sosiale virkelighet og deres kamp for rettferdighet mot undertrykkende makter.

Slik jeg ser det, gir Manila-manifestet et tydeligere uttrykk for behovet for sosialt engasjement, enn det Lausanne-dokumentet gjør. Og dokumentet taler på en helt annen måte

³⁸ "Good News to the Poor" var en av fire tema som ble drøftet på World Council of Churches CWME Melbourne Conference of 1980 (Scherer 1987:131)

enn i Lausanne-dokumentet om integrering av ord og gjerning i misjon. Dokumentet går imidlertid ikke inn på hvilken form for sosialt engasjement som aksepteres fra evangelikalt hold, men går relativt langt i konkretiseringen av fordømmelse av strukturer. Det heter bl.a.: ”*Forkynnelsen av Guds rike innebærer nødvendigvis en profetisk fordømmelse av alt som er uforenlig med riket. Blant de onder vi beklager, er destruktiv vold – inkludert institusjonalisert vold, politisk korrupsjon, alle former for utbytting av mennesker og av jorda, undergraving av familien, fri abort, narkotikahandel og brudd på menneskerettighetene.*” (Manila-manifestet 1989, 253).

Når det gjelder evangelisering, har manifestet et eget avsnitt om ”Samarbeid i evangelisering”. Her henvises det til at Jesus ber om at hans folk må være ett slik han er ett med Faderen, for at verden skal tro på ham (Joh. 17,20.21). Det heter videre i dokumentet at man fastholder at samarbeid i evangelisering er nødvendig; først og fremst fordi Gud selv vil det, men også fordi splittelse bringer budskapet i miskreditt, og fordi man må samarbeide dersom evangeliseringsoppdraget noensinne skal blir fullført. Senere i samme avsnitt omtales samarbeidet med Kirkenes Verdensråd, hvor det heter: ”*Alle oppfordrer vi Kirkenes Verdensråd til å anta en konsekvent bibelsk forståelse av evangelisering.*”. En slik uttalelse er interessant, og viser noe av uenigheten mellom disse to misjonstenkningene. Selv om Kirkenes Verdensråd har beveget seg i retning av Lausanne-bevegelsen, vises at det er en teologisk avstand mellom disse to og at man er seg denne bevist.

5.2. Mission and Evangelism in Unity Today

Dokumentet ”Mission and Evangelism in Unity Today” er et resultat av en prosess innen Kirkenes Verdensråd som startet opp i 1994, og ble godkjent av CWME i år 2000.

Dokumentet innledes med en introduksjon som består av 8 paragrafer som omhandler dokumentets historikk og flere teologiske definisjoner. Dokumentet deles videre inn i følgende hovedavsnitt:

A: Mission and evangelism in unity: An imperative and vocation

B: Context of mission today: Contemporary trends

C: Mission paradigms for our times

Til sammen er dokumentet oppbygd av 77 ulike paragrafer.

Siden 1982 da foregående misjonsdokument ble vedtatt, hadde verden opplevd mange forandringer og derigjennom stilt kirkens misjon overfor nye utfordringer. Det ble etter hvert fra flere av medlemmene i Kirkenes Verdensråd ytret ønske om et nytt dokument om misjon og evangelisering, som tar opp i seg og møter kirkens nye utfordringer. Det heter i dokumentet:

”In the context of the new world situation and fresh missiological insights and learnings, a number of WCC member churches requested that a new statement on mission and evangelism be elaborated to assist the churches together to respond with an appropriate and meaningful mission praxis.” (ME 4)³⁹. Og det heter videre: “The present text, which has been adopted in March 2000 by the WCC’s Commission on World Mission and Evangelism (CWME) as a Study Document is offered in the hope that it will stimulate reflection on the nature, content and implications of the gospel of Jesus Christ in the varied but inter-related contexts of their life and faithful witness to the gospel, to the end that all people everywhere may have the opportunity to hear and to believe.” (ME 5).

Det går fram av dokumentet at dette ikke erstatter misjonsdokumentet fra 1982, og heller ikke fremmer en misjonsteologi som er forskjellig fra det vedtatte dokumentet fra 1982. Men som det heter i dokumentet: *“It has an identity of its own.” (ME 6).*

Dokumentet er klar i sin definering av misjon som holistisk: Det heter: *“Mission” carries a holistic understanding: the proclamation and sharing of the good news of the gospel by word (kerygma), deed (diakonia), prayer and worship (leiturgia) and the everyday witness of the Christian life (martyria); teaching as building up and strengthening people in their relationship with God and each other; and healing as wholeness and reconciliation into koinonia communion with God, communion with people, and communion with creation as a whole.” (ME 7a).*

Denne holistiske holdningen til misjon preger også misjonsdokumentet fra 1982, men jeg synes imidlertid den er mer uttrykkelig og presist uttalt fra Kirkenes Verdensråd i dette dokumentet. Dokumentet gir også en eksplisitt understrekning av den trinitariske basis. Det heter: *”A trinitarian approach to the missio Dei is therefore important.” (ME 12).* Den trinitariske basisen er også tydeligere framme i dette dokumentet fra Kirkenes Verdensråd enn misjonsdokumentet fra 1982. *”... by clearly affirming that the Father and the Spirit are*

³⁹ Siden det henvises til et digitalt dokument fra internett, vil jeg referer til dokumentets paragrafer, slik at ME 4 betyr paragraf 4 i ”Mission and Evangelism in Unity Today”

always and in all circumstances present and at work together with the Word, the temptation to separate the presence of God or the Spirit from the Son of God, Jesus Christ, will be avoided.” (ME 12).

Det heter i dokumentet at: *”The mission of God (missio Dei) has no limits or barriers; it has been addressed to and has been at work within the entire human race and the whole of creation throughout history.”*(ME 11). Det er flere innen faglitteraturen som hevder at Kirkenes Verdensråd vinger i forståelsen av missio Dei i dokumentet, mellom den klassiske forståelsen hvor Guds misjon blir brakt ut gjennom kirken, og den andre forståelsen hvor Gud blir sett på som aktiv i den sekulære verden. Denne siste måten dominerte som vi har sett Kirkenes Verdensråd på slutten av 1960-tallet og begynnelsen av 1970-tallet. Bl.a. viser Engelsviken (2001)⁴⁰ til at i enkelte av paragrafene i dokumentet har forståelsen av missio Dei hvor Gud er aktiv i den sekulære verden, mens andre paragrafer har den klassiske forståelsen av missio Dei. Engelsviken (2001) konkluderer imidlertid med at det har vært en tilnærming mellom evangelikal og økumenisk misjonstenkning i de nyeste dokumentene.⁴¹

Det er tydelig at *”Mission and Evangelism in Unity Today”* har sin egen identitet og er rettet mot utfordringene som man stod overfor innenfor samfunn og misjon på 1990-tallet. Det tar opp i seg utfordringene som man stilles overfor i forbindelse med globaliseringen, økende liberalisering av økonomiske system, økende miljøutfordringer og bl.a. utfordringene knyttet til ny informasjonsteknologi. Dokumentet tar disse utfordringene på alvor og bringer kirkens misjon i kontakt med samfunnet, for å gi hjelp for å møte menighetenes hverdag. På samme måte som på 1960-tallet går man inn i de strukturelle samfunnsutfordringene i dette dokumentet, men har nå en helt annen tilnærming enn det som Kirkenes Verdensråd stod for på den mest radikale tiden. Det heter bl.a. i paragraf 31: *”The rapidly spreading processes of globalization, expressed in the savage and uncontrolled free-market economy and in high technology which reduces the value of the whole of reality to economic and financial categories, confronts the mission of the church with the growing phenomenon of*

⁴⁰ Engelsviken, Tormod(2001).: *Convergence or divergence? The relationship between recent ecumenical and evangelical mission documents” in Swedish Missiological Themes 89,2, s. 203*

⁴¹ Engelsviken (2001). Engelsviken tar utgangspunkt i følgende dokument i sin analyse: Kirkenes Verdensråds dokument *”Mission and Evangelism in Unity Today”*, World Evangelical Fellowships Missions Commission dokument *”Iguassu Affirmation)* og dokumentet *”Millennial Manifesto”* som er et utarbeidet fra *”The AD2000 and Beyond Movement”*. Denne organisasjonen er nå nedlagt, og dokumentet ble aldri formelt vedtatt, da møtet der den skulle vedtas ble avlyst på grunn av visa problem. Møtet skulle arrangeres i Jerusalem des. 2000 – jan. 2001.

dehumanization. In all cases, the church is called to proclaim the good news of Jesus Christ with boldness and to participate in God's mission for fullness of life. It is the mission of the church to reaffirm with courage and persistence the unique and eternal value of each human person as being created in the image of the holy, mighty and immortal God.”(ME 31).

Vi ser at det er kirken som er instrumentet for misjonen, og fokus er på den enkeltes verdi skapt i Guds bilde. Det som er karakteristisk for dokumentet er at kirkens sosiale ansvar ligger underliggende som en rød tråd. Likeledes er dokumentet preget av at kirken må ha fokus på felleskap. Det vises i dokumentet til at en annen utfordring som kirkens misjon opplever er individualismen, og at samfunn og fellesskap mister deres tradisjon, historiske betydning og verdi. Det heter i dokumentet: *”Many perceive salvation as a matter between an individual and God, and do not see the role of the community of faith, the church.”* (ME 37).

Som oppsummerende kommentarer kan sies at dokumentet er preget av sin tid, og er i motsetning til Lausanne-bevegelsens Manila-manifest mer farget av nye utfordringer for kirkens misjon i en ny tid. Det synes som om dokumentet har et avklart forhold til spørsmålet om forholdet mellom sosialt ansvar og evangelisering. Det ene forutsetter det andre, og dokumentet er en videreføring av misjonsdokumentet fra 1982 i forhold til dette spørsmålet.

5.3. Lausanne III (Cape Town 2010)

Den tredje Lausanne-kongressen om verdens evangelisering ble arrangert i Cape Town i Sør-Afrika 16. – 25. oktober 2010. Kongressen samlet ca 4200 evangelikale ledere fra 198 land. Kongressens mål ble uttalt slik: *“To bring a fresh challenge to the global Church to bear witness to Jesus Christ and all his teaching – in every nation, in every sphere of society, and in the realm of ideas.”* (The Cape Town Commitment)⁴²

I tillegg til forordet består dokumentet av to deler. Del 1 har overskriften: *For the Lord we love: The Cape Town Confession of Faith.* Del 2 har overskriften: *For the World we serve: The Cape Town call to Action.*

Dokumentet fra Cape Town er et omfattende dokument, som har en holistisk misjonsforståelse med et bredt fokus på en misjon som springer ut av Guds kjærlighet.

Dokumentet legger også stor vekt på at den kristnes plikt til å handle springer ut fra kjærligheten til Guds skaperverk. Det heter bl.a. følgende: *”Such love for God’s creation demands that we repent of our part in the destruction, waste and pollution of the earth’s resources and our collusion in the toxic idolatry of consumerism. Instead, we commit ourselves to urgent and prophetic ecological responsibility. We support Christians whose particular missional calling is to environmental advocacy and action, as well as those committed to godly fulfilment of the mandate to provide for human welfare and needs by exercising responsible dominion and stewardship. The Bible declares God’s redemptive purpose for creation itself. Integral mission means discerning, proclaiming and living out, the biblical truth that the gospel is God’s good news, through the cross and resurrection of Jesus Christ, for individual person, and for society, and for creation.”*

Som det går fram av sitatet over har dokumentet en sterk bibelsk forankring av menneskenes ansvar for skaperverket. Samtidig tar dette dokumentet, på en helt annen måte enn tidligere Lausanne-dokument, inn over seg at misjonens utfordringer er knyttet mot samfunnet og den raske og omfattende samfunnsutviklingen misjon lever innenfor.

Det heter i dokumentet: *”We love the world’s poor and suffering..... God holds responsible especially those who are appointed to political or judicial leadership in society, but all God’s people are commanded – by the law and prophets, Psalms and Wisdom, Jesus and Paul,*

⁴² Alle henvisningene i dette avsnittet til The Cape Town Commitment er hentet fra internettadressen: <http://www.lausanne.org/ctcommitment>

James and John – to reflect the love and justice of God in practical love and justice for the needy.”

Videre heter det: *”Such love for the poor demands that we not only love mercy and deed of compassion, but also that we do justice through exposing and opposing all that oppresses and exploits the poor.”*.

Slik jeg ser det vitner dette Lausanne-dokumentet om et mer avklart forhold når det gjelder evangelisering og sosialt ansvar. I tillegg til at det i dokumentet brukes henvisninger til Lausanne-pakten⁴³ utdypes og knyttes sosialt ansvar og evangelisering sammen på en tydeligere måte enn tidligere dokument. Det sies bl.a.: *”Integral mission is the proclamation and demonstration of the gospel. It is not simply that evangelism and social involvement are to be done alongside each other. Rather, in integral mission our proclamation has social consequences as we call people to love and repentance in all areas of life. And our social involvement has evangelistic consequences as we bear witness to the transforming grace of Jesus Christ. If we ignore the world, we betray the Word of God which send us out to serve the world. If we ignore the Word of God, we have nothing to bring to the world.”*.

5.4. Nytt misjonsdokument i Kirkenes Verdensråd

Helt avslutningsvis i dokumentgjennomgangen kan jeg vise til at Kirkenes Verdensråd nå er i gang med en prosess som skal lede fram til et nytt misjonsdokument. Dette ble meddelt i en nyhetsmelding på deres nettsider 18. juni 2010.⁴⁴ Målsettingen er at det nye dokumentet skal bli vedtatt på Kirkenes Verdensråds 10. generalforsamling i Busan i Sør Korea i 2013. Det blir lagt opp til en bred prosess fram til endelig godkjenning. En av nøkkelpregene det legges opp til er en stor misjonssamling i 2012 hvor 120 delegater fra Kirkenes Verdensråds medlemskirker og gjester skal *”struggle with crucial questions such as what the mission of God is in the world today, how can churches participate in it, as well as the main challenges and issues that need to be addressed in this regard.”*⁴⁵ Likeledes skal det i løpet av denne prosessen også markers at det er 50 år siden IMC besluttet å bli en del av Kirkenes

⁴³ Det henvises her til Lausanne-paktens paragraf 4 og 5.

⁴⁴ WCC mission body to revamp ecumenical understanding of mission for the 21st century. <http://www.oikoumene.org/en/news/news-management/eng/a/article/1634/wcc-mission-body-to-revam.html> (18.06.2010)

⁴⁵ WCC mission body to revamp ecumenical understanding of mission for the 21st century. <http://www.oikoumene.org/en/news/news-management/eng/a/article/1634/wcc-mission-body-to-revam.html> (18.06.2010)

Verdensråd. Dette skal markeres på CWMEs møte i Ghana i 2011. Fusjonen ble effektivert fra 1961. Og på CWMEs sitt møtet i Ghana i 2011 skal dette markeres.

Det er interessant å konstatere at misjonsdokumentet som ble vedtatt i 1982, fremdeles er det autoritative misjonsdokumentet for Kirkenes Verdensråd. Dette viser noe av dokumentets slitestyrke og dets evne til å tilpasse seg misjonens utfordringer gjennom årene som har gått siden det ble offisielt dokument.

6. Avslutning

For å konkretisere problemstillingen skisserte jeg i innledningen av oppgaven noen spørsmål knyttet til spenningen i forholdet mellom sosialt ansvar og evangelisering innen kristen misjon. Hvorfor denne spenningen? Hvordan takles den innenfor forskjellige misjonstenkninger? Finnes det løsninger på denne spenningen mellom sosialt ansvar og misjon?

Har oppgaven ført meg nærmere noen svar på disse spørsmålene?

Det tenker jeg absolutt oppgaven har gjort. Først av alt har oppgaven vært en spennende systematisk gjennomgang av misjonsdokumenter, og et karakteristisk trekk ved drøftelsen er at det har vært en dynamikk hele tiden i forholdet mellom evangelisering og sosialt ansvar.

For å få et misjonshistorisk bakteppe for den systematiske analysen av hoveddokumentene "Lausanne-pakten" fra 1974 og misjonsdokumentet "Misjon og evangelisering – en økumenisk bekreftelse" fra 1982, ble linjene innledningsvis trukket tilbake til 1960-tallet. Kirkenes Verdensråds teologiske forankring ble sterkt preget av den historiske konteksten. Misjonsteologien var preget av at det var verden som satte agendaen for kirkens misjon. En misjonsteologi der verden setter agenda harmonerte dårlig med den evangelikale misjonstenkning. Den ulike grunnlagstenkning innen økumenisk og evangelikal misjonstenkning forsterker spenningen mellom disse to misjonstenkningene på 1960- og 1970-tallet. Kirkenes Verdensråds generalforsamling i Uppsala i 1968 ble et klimaks for sekulariseringstendensen, hvor bl.a. humanisering i Kristus, heller enn frelse, ble misjonens mål. Som vi har sett i oppgaven modererte imidlertid generalforsamlingen de utsendte dokumentene i forhold til utgangspunktet.

Som en reaksjon på den sterke radikaleringen innen økumenisk misjonstekning ble det gjort flere forsøk på å få samlet et evangelikalt alternativ. Lausanne-pakten ble underskrevet i Lausanne i 1974, og ble Lausanne-bevegelsens offisielle grunnlagsdokument, og her ble også bevegelsens standpunkt til forholdet mellom evangelisering og sosialt behandlet. At sosialt ansvar er en del av kirkens misjon, ble slått fast, og det ble angret på tidligere feilgrep. Men når det gjelder hvilke av de to som har prioritet er dokumentet klart; evangelisering prioriteres høyest.

Det er flere faktorer som slår inn i dynamikken mellom de to misjonsretningene, en av faktorene som gjorde seg gjeldende fra 1970-tallet, er u-landenes inntreden i misjonsbevegelsen. Den økte deltakelsen fra disse landene har nok ført både til økt fokus på evangelisering, samt økt fokus på sosialt ansvar. Bl.a. viste jeg til i gjennomgangen at mange kirker fra den tredje verden som deltok på Lausanne-konferansen i 1974 var klare for et steg i mer radikal retning i forhold til sosialt engasjement som del av kirkens misjon. Deltakelse fra de nye kirkene både i Afrika, Asia og Latin-Amerika innen både den evangelikale og økumeniske misjonsbevegelse har slik påvirket den misjonsteologiske agendaen.

Et annet trekk ved gjennomgangen er Kirkens Verdensråds holdning til evangelisering. Kirkens Verdensråds misjonsdokument som ble vedtatt i 1982, viser at tenkningen fra 1960-tallet er sterkt moderert og dokumentet har en ganske annen teologisk forankring. I 1968 var det først og fremst Vesten som satte premissene. I 1960- og 1970-tallet hadde tradisjonell proklamasjon av evangeliet ikke hovedfokus. Derimot opplever vi at i Kirkens Verdensråds misjonsdokument fra 1982, ble det framhevet at *”Evangelisering er prøven på vårt økumeniske engasjement.”*. I dynamikken mellom de to misjonsretningene må denne standpunktmarkeringen betraktes som et stort skritt i retning av den evangelikale bevegelse. Det er grunn til å tro at Kirkens Verdensråd hadde behov for å få justert kursen i forhold til 60- og 70-tallets radikaliseringsprosess. Min systematiske gjennomgang av misjonsdokumentet fra 1982 viste at Kirkens Verdensråd har et avklart forhold til forholdet mellom evangelisering og sosialt ansvar; nemlig at disse to elementer går hånd i hånd. Evangelisering er en forutsetning for misjon, men likeså henger det sosiale ansvaret sammen med evangeliseringen.

Som det går fram av oppgaven, har det innenfor Lausanne-bevegelsen vært uro omkring bevegelsens standpunkt i forholdet mellom evangelisering og sosialt ansvar også etter Lausanne-pakten. Det ble imidlertid avholdt en egen konsultasjon omkring denne spenningen. Konsultasjonens rapport fastslår ikke noe nytt i forhold til prioriteringsrekkefølgen, men konsultasjonen fikk et mer avklart forhold til begrepet sosialt ansvar og hvilke former for sosialt ansvar som er akseptabelt og ikke.

Oppsummert kan det slås fast at når det gjelder forholdet mellom evangelisering og sosialt ansvar har det blitt et stort steg i retning av tilnærming mellom misjonsbevegelsene. Kirkens Verdensråd har tatt et stort steg i retning av Lausanne-bevegelsen når det gjelder

evangelisering. Likeledes har Lausanne-bevegelsen tilnærmet seg den økumeniske misjonsretning når det gjelder sosialt ansvar.

Jeg har i slutten av oppgaven også sett på nyere misjonsdokument. Disse dokumentene, både Kirkenes Verdensråds dokument "Mission and Evangelism in Unity Today" fra 2000 og Lausanne-bevegelsens dokument fra Lausanne III i Cape Town fra 2010 bekrefter denne trenden i forhold til tilnærming mellom misjonsretningene når det gjelder dette spørsmålet

Som vi har sett i oppgaven har det vært en dynamikk i spørsmålet om sosialt ansvar og evangelisering som har bidratt i retning av mer konvergens mellom misjonsretningene. En slik utvikling er positiv i forhold til kristen enhet. Som jeg har påpekt er det fremdeles områder som skiller mellom misjonstenkningene, men når det gjelder forholdet sosialt ansvar og evangelisering er dette et av områdene som man har opplevd tilnærming.

7. Kilder

Bevans, Stephen B. (eds) 1992. *New Directions in Mission & Evangelization 2: Theological Foundation*. New York: Maryknoll.

Bibelen. 1978. Det Norske Bibelselskap.

Berentsen, Jan-Martin, Engelsviken, Tormod, Jørgensen, Knud (red.). 2004. *Missiologi i dag*. Oslo: Universitetsforlaget.

Bosch, David. 1980 "Witness to the world. The Christian mission in theological perspective. London: Marshall, Morgan & Scott.

Bosch, David J. 1991. *Transforming mission. Paradigm shift in teology of mission*. Markeyknoll, N.Y.: Orbis Books.

Engelsviken, Tormod. Convergence or divergence? The relationship between recent ecumenical and evangelical mission documents" in *Swedish Missiological Themes* 89, 2 (2001), s. 197-220.

Hiebert, G. Paul. 1985. *Antropological Insights for Missionaries*. Grand Rapids, Michigan: Baker Academic.

Kinnamon, Michael and Brian E. Cope. 1997 *An Anthology of Key Text and Voices*. Geneva: WCC Publications.

Lausanne Occasional Paper. No. 21. 1982. Lausanne Committe for World Evangelization, World Evangelical Fellowship.. *Evangelism and Social Rosponsibility. An Evangelical Commitment*. Exter: The Paternoster Press.

Manilamanifestet, *Norsk tidsskrift for misjon*. 1989, 43 (4) 247-263.

Mission and Evangelism in unity Today (ME) tilgjengelig fra:
<http://www.oikoumene.org/resources/documents/wcc-commissions/mission-and-evangelism/cwme-world-conference-athens-2005/preparatory-paper-n-1-mission-and-evangelism-in-unity-today.html>, Internet; 15.5.2005.

Misjon og evangelisering – en økumenisk bekreftelse, *Norsk tidsskrift for misjon*. 1983. 213-233.

Phillips, James M. and Coote, Robert T. (eds) 1993. *"Toward the Twenty-first Century in Christian Mission"*. Grand Rapids, Mich: William B. Eerdmans Publishing Company.

Redse, Arne. 1999. *Mennesket i Guds verden. Kristen tro og livstolkning*. Bergen: Fagbokforlaget.

Scherer, James A. 1987. *Gospel, Church, & Kingdom. Comparative Studies in World Mission Theology*. Minneapolis: Augsburg Publishing House.

Scherer, James A. and Stephen B. Bevans (eds) 1992. *New Directions in Mission & Evangelization 1:Basic Statements 1974-1991*. New York: Maryknoll.

Scherer, James A. and Stephen B. Bevans (eds) 1992. *New Directions in Mission & Evangelization 2:Theological Foundations*. 1994. New York: Maryknoll.

Scott Waldron. 1980. *Bring Forth Justice. A Contemporary Perspective on Mission*. Grand Rapids. Michigan: William B. Eerdmans Publishing Company.

Stott, John R.W. 1975. *The Lausanne Covenant. An Exposition and Commentary*. Wheaton IL: Lausanne Committee for World Evangelization.

Thomas, Norman E. (eds) 1995. *Classic Texts in Mission and World Christianity. A Reader's Companion to David Bosch's Transforming Mission*. American Society of Missiology Series; No. 20. Maryknoll. New York: Orbis Books.

Utfordringen fra Uppsala 1969. Oslo: Forlaget Land og Kirke.

WCC mission body to revamp ecumenical understanding of mission for the 21st century.

<http://www.oikoumene.org/en/news/news-management/eng/a/article/1634/wcc-mission-body-to-revam.html> (18.06.2010).

Your kingdom come: mission perspectives: report on the World Conference on Mission and Evangelism, Melbourne, Australia 12.-25. May 1980. Geneva: [World Council of Churches 1980](#).

Økland, Øyvind. 1986. *Proklamasjon, dialog eller kommunikasjon. En sammenligning av misjonsteologi og synet på misjonsmetoder i Kirkenes Verdensråd og blant de konservativ-evangelikale i perioden 1961-1980. Med særlig vekt på holdninger til ikke-vestlige kulturer og religioner.* Hovedoppgave. Institutt for kristendomskunnskap. Universitetet i Bergen.